

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Zemědělská fakulta

Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova

Studijní program: M4101 Zemědělské inženýrství

Studijní obor: Provozně podnikatelský obor

Možnosti využití podpory strukturálních fondů EU na zlepšení kvality životního prostředí

Vedoucí diplomové práce:

Doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.

Autor:

Aleš Jirsa

2010

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zemědělská fakulta
Akademický rok: 2007/2008

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Aleš JIRSA**
Osobní číslo: **Z05286**
Studijní program: **M4101 Zemědělské inženýrství**
Studijní obor: **Provozně podnikatelský obor**
Název tématu: **Možnosti využití podpory strukturálních fondů EU na zlepšení kvality životního prostředí**
Zadávací katedra: **Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem diplomové práce je zjistit informovanost občanů o možnosti finanční podpory ze strukturálních fondů Evropské unie na zlepšení kvality životního prostředí se zvláštním zřetelem na odpadní vody a čistírny odpadních vod v ČR a zda postoje a informovanost občanů hrají roli ve výstavbě čistíren odpadních vod.

Rámcová osnova:

1. Úvod, 2. Literární rešerše - teoretická východiska politiky regionálního rozvoje, 3. Využití podpor ze strukturálních fondů EU na zlepšení kvality životního prostředí, 4. Cíl, hypotéza a metodika, 5. Analýza vlivů ČOV na socioekonomický rozvoj v obci, 6. Závěr, 7. Summary, 8. Přehled použité literatury, 9. Seznam tabulek, grafů a obrázků, 10. Použité zkratky, Přílohy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 50 - 70 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

WOKOUN R., LUKÁŠ Z., KOUŘILOVÁ J., Výkladový slovník regionální a strukturální politiky Evropské unie, Praha, IFEC, 2002
DOTACE, Dotace a fondy, Kamenice: FORUM 2007-BROWNOVÁ LENKA, Doporučení k efektivnímu a průhlednému užívání a čerpání prostředků ze strukturálních fondů, Praha, 2007, ISBN 978-80-903032-2-5
POTLUKA O., Průvodce strukturálními fondy Evropské Unie, Praha, 2003, ISBN 80-86684-02-4
WOKOUN R., Regionální a strukturální politika Evropské unie, Praha, 2004, ISBN 80-245-0734-X

Internetové informační zdroje:

<http://www.europarl.eu/> - stránka Evropského parlamentu
<http://www.eu-zadost.cz> - elektronická žádost o podporu projektů
<http://www.mmr.cz> - publikace o strukturální politice EU
<http://www.rr-jihozapad.cz> - regionální operační program NUTS II Jihozápad
<http://www.euroskop.cz> - vše o Evropské Unii
<http://www.strukturalni-fondy.cz> - přehled strukturálních fondů EU, regionálních a tematických operačních programů, aktuálních výzev k předkládání nabídek
<http://www.strukturalnifondy.cz>

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.
Katedra strukturální politiky EU a rozvoje venkova

Datum zadání diplomové práce: 30. března 2008

Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2010

v.z.
M.H.
prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc., prof.h.c.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 13
370 05 České Budějovice

Eva Cudlínová
doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 25. března 2008

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Praze 30. 4. 2010

Aleš Jirsa

Poděkování

Velké díky patří vedoucí práce Doc. Ing. Evě Cudlínové, CSc. a Ing. Martinovi Pěluchovi, Ph. D. za cenné rady a odborné připomínky, kterými přispěli k vypracování této diplomové práce. Dále děkuji zástupcům obcí Strání a Bánov za poskytnuté informace a za umožnění dotazníkového šetření.

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Teoretická východiska regionálního rozvoje a regionální politiky.....	10
2.1 Regionální rozvoj	10
2.1.1 Teorie regionálního rozvoje.....	10
2.1.2 Faktory v regionálním rozvoji	11
2.1.3 Životní prostředí a regionální rozvoj v ČR.....	12
2.1.4 Závěry z teoretických východisek pro regionální rozvoj.....	12
2.2 Regionální politika	13
2.2.1 Příčiny vzniku regionální politiky	14
2.2.2 Ekologické motivy regionální politiky	16
2.2.3 Závěry k pojetí regionální politiky	18
2.3 Ekonomické souvislosti ochrany životního prostředí.....	19
2.3.1 Makroekonomické souvislosti ve vztahu k ochraně životního prostředí...	20
2.3.2 Zelená ekonomika.....	23
2.3.3 Investice na ochranu životního prostředí.....	24
2.3.4 Ekonomická politika v životním prostředí – vodní hospodářství.....	25
2.3.5 Shrnutí ekonomických souvislostí ochrany životního prostředí.....	28
3. Využití podpor ze strukturálních fondů EU na zlepšení kvality životního prostředí.....	29
3.1 Evropská politika soudržnosti a strukturální fondy EU.....	29
3.1.1 Evropská politika soudržnosti.....	29
3.1.2 Strukturální fondy Evropské unie pro období 2007 - 2013	30
3.1.3 Operační programy 2007 - 2013	31
3.1.4 Regionální politika EU a její cíle pro období 2007 - 2013	32
3.1.5 Situace v České republice pro období 2007 - 2013	33

3.2	Operační program Životní prostředí	33
3.2.1	Charakteristika OPŽP	33
3.2.2	Prioritní osy programu OPŽP	34
3.2.3	Realizace Operačního programu Životní prostředí v ČR	36
3.2.4	Oblast podpory pro zlepšování vodohospodářské infrastruktury	38
3.2.5	Podíly finančních podpor v OPŽP - role podpory vodohospodářské infrastruktury	40
3.2.6	Příjemci schválených podpor OPŽP	44
3.2.7	Výběr projektu dle výsledků srovnání	44
4.	Cíl, hypotéza a metodika.....	47
5.	Analýza vlivů ČOV na socioekonomický rozvoj v obci	49
5.1	Čistírny odpadních vod (ČOV).....	49
5.1.1	Princip a druhy čistíren odpadních vod	49
5.1.2	Kalové hospodářství	49
5.1.3	Finanční problematika	50
5.1.4	Důvody pro intenzifikaci současných ČOV	50
5.1.5	Podmínka ČOV do konce roku 2010.....	51
5.1.6	Historie podpor ČOV v ČR	52
5.1.7	Srovnání počtu ČOV v jednotlivých krajích ČR	52
5.2	Obec realizující projekt ČOV	55
5.2.1	Čistírna odpadních vod v obci Strání.....	55
5.2.2	Cíl a účel rekonstrukce	56
5.2.3	Struktura financování projektu ČOV	56
5.2.4	Vliv výstavby, užívání a provozu dokončené stavby ČOV na životní prostředí	58
5.3	Dotazníkové šetření.....	59
5.3.1	Dotazníkové šetření v obci Strání.....	59
5.3.2	Shrnutí dotazníkového šetření v obci Strání	66

5.3.3	Dotazníkové šetření v obci Bánov	66
5.3.4	Shrnutí dotazníkového šetření v obci Bánov	72
6.	Shrnutí a závěry na základě provedeného šetření.....	74
7.	Závěr	76
8.	Summary	79
9.	Přehled použité literatury	81
	Seznam tabulek a grafů.....	86
	Použité zkratky	88
	Seznam příloh.....	89
	Přílohy	90

1. Úvod

Čerpání prostředků ze strukturálních fondů Evropské unie je v současné době velice aktuální a zasahuje prakticky do všech odvětví a oblastí – společenských, ekonomických i ekologických. Probíhající programové období 2007 – 2013 umožňuje České republice využít podpor ze strukturálních fondů EU mimo jiné také na životní prostředí. Životní prostředí je ve strukturálních fondech EU zastoupeno Operačním programem Životní prostředí, který má v gesci Ministerstvo životního prostředí ČR.

Na zlepšení kvality životního prostředí je v dnešní době kladen velký důraz. Evropská unie si jej navrhla jako jedno z klíčových témat – prevence v oblasti životního prostředí a jeho ohrožení.

V úvodu své diplomové práce shrnuji podstatu regionálního rozvoje a regionální politiky proto, že tyto teoretické přístupy zdůrazňují, jak velký vliv mají lokalizační faktory, jakými jsou např. úroveň infrastruktury (dopravní a technické) – dostupnost půdy s připravenou technickou infrastrukturou zejména pro výrobní účely a zvýšení zaměstnanosti. Regionální politika se zabývá snižováním rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů. Toho se snaží docílit i regionální politika Evropské unie podporou ze strukturálních fondů EU, a proto je v další části popsán mechanismus strukturálních fondů Evropské unie. Zaměřím se především na čerpání finančních prostředků v oblasti životního prostředí v programovém období 2007 – 2013, na prioritní osy a jaké projekty v nich lze uplatnit a především jaké jsou podíly projektů v jednotlivých prioritních osách Operačního programu Životní prostředí. V rámci environmentální politiky Evropské unie se soustředím na vodní hospodářství a jeho podporu z fondů EU, především pak na čistírny odpadních vod.

V praktické části se zaměřím na využití investiční podpory fondů na výstavbu čistíren odpadních vod v obcích nad 2 000 ekvivalentních obyvatel. Na pilotním šetření dvou obcí s rozdílným přístupem k investicím na výstavbu čistírny se pokusím pomocí dotazníkového šetření zjistit, do jaké míry je čerpání fondů EU ovlivněno postoji místní

komunity zdola-nahoru (bottom-up) a do jaké míry se jedná o řízení shora-dolů (top down). Na základě zjištěných informací vyhodnotím v závěru práce, jakou roli hrají postoje a informovanost občanů ve výstavbě čistíren odpadních vod.

Hlavním odborným a praktickým přínosem této práce je na základě srovnání investic do životního prostředí a reálného projektu zdůraznit váhu podpory ze strukturálních fondů EU v oblasti životního prostředí nejen z pohledu finanční podpory, ale i z pohledu socioekonomických souvislostí v regionu.

2. Teoretická východiska regionálního rozvoje a regionální politiky

2.1 Regionální rozvoj

Pro pojem regionální rozvoj existuje více různých definic, obecnější vysvětlení nabízí Skokan (2004, s. 13), který definuje regionální rozvoj jako komplex procesů, které probíhají v rámci složitého systému regionu. Pro ovlivňování a řízení těchto procesů je proto nezbytné používat systémový přístup.

2.1.1 Teorie regionálního rozvoje

Teoretické přístupy k regionální ekonomice dělí Sweeney (1995) na dvě skupiny:

- teorie lokalizace, které pojednávají o hospodářsko-prostorové struktuře regionu, o jednotlivých firmách a celkových problémech ekonomické lokalizace, tj. o určení optimálního umístění firem nebo jejich poboček.
- teorie regionálního rozvoje, které se soustřeďují na popis a vysvětlení regionálně odlišných procesů růstu a rozvoje.
  - teorie založené na přístupu „shora – dolů“, tj. s podporou exogenních faktorů růstu
  - teorie založené na přístupu „zdola – nahoru“ s využitím endogenních faktorů.

Teorie lokalizace představuje podle Wokouna¹ vývojově nejstarší skupinu v regionálních teoriích, bezprostředně se vztahující k vlastním teoretickým základům prostorové (regionální) ekonomiky, resp. socioekonomické geografie. V nejobecnějším pojetí je jejich obsahem nalezení rozhodujících zákonitostí při umístování (lokalizaci) daného ekonomického, zejména výrobně podnikatelského subjektu.

---

¹ Kolektiv autorů (2008, s. 86)

Teorie exogenního regionálního rozvoje

Tyto teorie lze rozdělit do dvou skupin:

- teorie rovnovážného rozvoje (teorie klasického přístupu)
  - vyznačují se tím, že regionální růst a rozvojové procesy vždy končí ve stavu ekonomické rovnováhy, pro jejich odvození však bylo nutné stanovit řadu omezujících předpokladů, které jsou často vzdáleny od reality (Maier, Tödtling, 1998; Sweeney, 1995)
- polarizační teorie
  - základní premisou polarizačního konceptu je teze, že ekonomický rozvoj a ekonomický růst probíhají různě v odvětvích a v regionech. Existuje řada přístupů, které se zaměřují na odvětvovou polarizaci nebo na polarizaci regionální (Skokan 2004, s. 16)

Teorie endogenního rozvoje

Pro výše uvedené teorie postavené na přístupu shora-dolů je charakteristické, že rozvojové podněty vycházejí z metropolitních center k periferiím. Tento přístup, který tvrdí, že invence a inovace probíhají nebo mohou být ovlivněny v centrech, představuje statickou dělbu práce. Dnes existuje již řada příkladů, které prokazují, že model centrum/periferie neplatí, a právě naopak, že nezávislé podněty vznikají v regionech, které byly původně periferními (Skokan, 2004, s. 18).

2.1.2 Faktory v regionálním rozvoji

Na rozvoj regionu a jeho strukturu působí řada tzv. lokalizačních faktorů, které ovlivňují jak sídelní strukturu, tak zejména umístění firem a institucí v regionu. Jejich znalost umožňuje vlastní ovlivňování regionálního rozvoje. Mezi tyto faktory patří přírodní podmínky, dostupnost výrobních faktorů, dostupnost zdrojů vstupů do výroby a přístupů na trhy, prostorové rozmístění zdrojů a dopravní infrastruktura, úroveň technické a institucionální infrastruktury a veřejných služeb a další (Skokan, 2004, s. 13).

Ekonomická role infrastruktury

Infrastruktura nejenže podporuje ekonomický rozvoj klasických výrobních odvětví, ale její fungování je přímo podmínkou celkového ekonomického růstu. V regionálním měřítku se srovnatelně vyšší úroveň infrastruktury projevuje jako výhoda, působí jako multiplikátor, zvyšuje tedy ekonomický potenciál regionu. Z toho vyplývá, že různým důrazem na rozvoj infrastruktury lze ovlivňovat dynamiku vývoje ekonomiky, a to jak v obecním, regionálním, tak i nadregionálním a mezinárodním měřítku (doprava, energetika apod.). Významnou vlastností infrastruktury je obecně nižší mobilita a delší reprodukční cyklus ve srovnání s klasickými produkčními sektory (např. průmyslem). To platí zejména o technické infrastruktuře, ale i o některých částech infrastruktury sociálně-ekonomické (Rektořík, Šelešovský a kol., 2002, s. 116).

2.1.3 Životní prostředí a regionální rozvoj v ČR

V roce 2004 byly vládou přijaty dva dokumenty významné pro směřování politiky životního prostředí v následujících letech – Státní politika životního prostředí do roku 2010 a Strategie udržitelného rozvoje ČR. Tato strategie usiluje o omezování nerovnováhy ve vzájemných vztazích mezi sociálním, ekonomickým a environmentálním pilířem rozvoje společnosti a vychází ze skutečnosti, že v souladu s naším vstupem do EU bude ochrana životního prostředí vyžadovat nákladné investice v oblasti ochrany ovzduší, povrchových a podzemních vod, nakládání s odpady apod. Podstatná část těchto investic se příznivě dotkne i politiky regionálního rozvoje, vzhledem k zaměstnanosti a rozvoji regionů (MMR, 2006, s. 43).

2.1.4 Závěry z teoretických východisek pro regionální rozvoj

Podle Skokana (2004, s. 31) sehrávají při podpoře ekonomických aktivit v regionech významnou roli lokalizační faktory, které působí na rozhodování o umístění firem. Za rozhodující přitom můžeme pokládat:

- úroveň infrastruktury, která zahrnuje především dopravní dostupnost a návaznost na hlavní mimoregionální dopravní cesty z hlediska technické

infrastruktury, ale také infrastrukturu institucionální projevující se v úrovni služeb, podpory podnikání a inovací

- aglomerační efekty, zejména se svými pozitivními vlivy, projevující se jako výhody lokalizační v rámci jednoho odvětví (specializované subdodávky, servis) nebo výhody urbanizační v rámci různých odvětví, které jsou dány zejména úrovní místní infrastruktury
- dostupnost půdy s připravenou technickou infrastrukturou zejména pro výrobní účely jako předpoklad příchodu nových investic pro zvýšení zaměstnanosti

Podporou regionálního rozvoje se zabývá regionální politika (Skokan, 2004, s. 13).

2.2 Regionální politika

Velmi obecně lze regionální politiku definovat jako soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů. Cílem regionální politiky je především redukovat prostorové nevyváženosti, hlavně v důsledku vývoje ekonomických aktivit, prosperity a konkurenceschopnosti jednotlivých regionů (Vysušil, 2003).

Podle Postráneckého² existuje různorodých definic regionální politiky několik desítek. Pro potřebu této práce vystihuje podstatu a účel nejlépe definice z knihy „Regional Policy: A European Approach“, kde je uvedeno následující: „Regionální politika představuje všechny veřejné intervence vedoucí ke zlepšení geografického rozdělení ekonomických činností, respektive se pokouší napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky ve smyslu dosažení dvou vzájemně závislých cílů: ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů“ (Vanhove, 1987).

---

² Kolektiv autorů, 2008, s. 100

Konkrétní obsahové vymezení regionální politiky je pochopitelně podmíněno aktuální sociálně ekonomickou situací a jí odpovídající státní hospodářskou, popř. i sociální politikou (Postránecký³).

Podrobnější vysvětlení pojmu regionální politika nabízí Skokan (2004, s. 13), který popisuje regionální politiku jako koncepční i výkonnou činnost státních i regionálních institucí zaměřenou na stanovení hlavních směrů a strategických cílů v regionálním rozvoji a vytváření metod, postupů a zdrojů pro jejich realizaci. Za hlavní cíle regionální politiky můžeme přitom pokládat podporu regionálního rozvoje orientovaného na vyrovnávání regionálních disparit a dosahování růstu blahobytu regionů. Za rozhodující pokládáme ekonomický rozvoj založený na rozvoji podnikání s podporou regionální infrastruktury spolu s rozvojem sociálním a environmentálním, jejichž hlavním ohniskem zájmu je blahobyt lidí (Jílková, 2003, s. 34).

V postkomunistických zemích dochází k implementaci regionální politiky v pravém slova smyslu až po zásadních společensko-politických změnách koncem 80. let v souvislosti s regionálními důsledky přechodu k tržní ekonomice. Jiné regiony se sice vyznačují přijatelnou ekonomickou úrovní, ale jejich další rozvoj je silně podvázán např. nepříznivými geografickými podmínkami nebo špatným stavem životního prostředí (Postránecký⁴).

2.2.1 Příčiny vzniku regionální politiky

Podle Postráneckého⁵ jsou příčiny meziregionálních rozdílů a vzniku tzv. problémových regionů různorodé a projevují se v řadě forem, nicméně můžeme rozlišit tři hlavní typy těchto regionů:

---

³ Kolektiv autorů, 2008, s. 100

⁴ Kolektiv autorů, 2008, s. 102

⁵ Kolektiv autorů, 2008, s. 98

- regiony nedostatečně vybavené přírodními zdroji – patří sem většinou odlehlé části jednotlivých zemí, kde nepříznivé přírodní podmínky umožnily v minulosti pouze extenzivní formy zemědělství a tato orientace přetrvala do současnosti. Šanci na zvrát ve vývoji tohoto typu regionů představuje většinou zvýšení životní úrovně v ostatních regionech za předpokladu, že region je přitažlivý pro cestovní ruch, který může být mnohdy jediným stimulem pro celkové ekonomické oživení.
- regiony s nedostatečným využitím vlastních zdrojů – nízké využití vlastních zdrojů je způsobeno obvykle nedostatkem kapitálu. Dlouhodobé zlepšení v těchto problémových regionech závisí zejména na ekonomické situaci v jiných částech a na technologickém pokroku, tak aby se využití územních zdrojů stalo ekonomicky schůdné.
- regiony se stagnujícími či upadajícími základními odvětvími – jde o regiony, které v minulosti patřily mezi nejvyspělejší, avšak změny ve struktuře poptávky způsobily stagnaci či úpadek tradičních průmyslových odvětví (těžba uhlí, energetika, hutnictví, textilní výroba, těžké strojírenství) profilujících ekonomickou strukturu předmětných regionů. Tyto regiony se obvykle vyznačují:
  - rostoucí mírou nezaměstnanosti,
  - klesající ekonomickou úrovní ve srovnání s ostatními regiony,
  - nízkou mírou ekonomické aktivity, zejména v případě žen,
  - vysokou mírou emigrace,
  - neadekvátní infrastrukturou.

Jelikož existence příliš velkých rozdílů v sociálně ekonomické úrovni mezi jednotlivými regiony komplikuje další ekonomický rozvoj v rámci celého státu a může vyvolat ostré sociální a politické konflikty, ve většině zemí s tržní ekonomikou se přistoupilo k formulaci a praktické realizaci regionální politiky. Jejím prvořadým cílem je vytvořit podmínky pro odstranění nebo alespoň zmírnění nadměrných rozdílů ve vývoji jednotlivých částí státu a dosažením vyvážené regionální struktury přispět ke

zvýšení konkurenceschopnosti národní ekonomiky v mezinárodním měřítku (Postránecký⁶).

2.2.2 Ekologické motivy regionální politiky

Podle Moldana (1997, s. 12) je soudobá ekonomická činnost nevyhnutelně spjata s menším či větším narušováním životního prostředí. Používané technologie i rozsah spotřeby stále více ohrožují stabilitu světových ekosystémů. Osud každé země dnes z mnoha důvodů více či méně závisí prioritně na jejím hospodářském úspěchu a prakticky každá země také o tento úspěch usiluje. Stále silněji se však do existence téměř každého člověka promítá rovněž kvalita životního prostředí, o to naléhavěji, oč více jsou uspokojovány jeho standardní konzumní potřeby a oč méně má možnost využívat čistého vzduchu, vody a nezdevastované přírody.

V praxi ekologické politiky najdeme v jednotlivých zemích širokou paletu nástrojů, které můžeme členit podle různých hledisek:

Podle postavení jednotlivých aktérů a jejich vzájemných vztahů lze vymezit následující přístupy k řešení problémů životního prostředí:

1. donucovací přístup, který je postaven na nerovnovážném postavení dvou subjektů, státu (byrokracie) a znečišťovatelů, přičemž stát prosazuje cíle v oblasti životního prostředí formulované politicky podle prosazení zájmů skupin jak znečišťovatelů, tak poškozených pomocí normativních (administrativních) nástrojů, tedy příkazů a zákazů. Lze k nim přiřadit i pokuty, které (přestože se jedná o platbu) vycházejí z nerovnovážného postavení dvou subjektů hospodářské politiky a donucovanému subjektu neposkytují prostor pro jeho rozhodování. Představují pouze trest za nedodržení předepsané normy chování;
2. tržně orientovaný přístup (označovaný též jako ekonomické řešení), jehož podstatou je snaha pomocí různých řešení simulovat působení trhu, což ovlivňovaným subjektům

---

⁶ Kolektiv autorů, 2008, s. 98

vytváří určitý prostor pro rozhodování podle jejich hledisek užitku a nákladů (JÍLKOVÁ, 2003, s. 35).

Argumentace týkající se životního prostředí, jako jednoho z významných motivů regionální politiky, byla ve větší míře zdůrazňována od počátku 70. let. Od té doby obecně platí, že regionální politika se provádí nejen v zájmu obyvatel méně rozvinutých regionů, ale rovněž v zájmu lidí, žijících ve stále více přelidněných aglomeracích. Finanční chudobu zaostávajících regionů je možné překonat vzrůstajícím znehodnocením životního prostředí v oblastech koncentrace. Tlak na zastavěné obytné plochy, nedostatky v technické infrastruktuře, znečištění ovzduší a vody apod. znamená, že ve vědomí těch, kteří v tzv. prosperujících oblastech žijí, existuje silný důvod k uzavření tzv. geografické trhliny, kdy lidé ve svých názorech preferují život v ekologicky čistším prostředí venkova a malých měst (Postránecký⁷).

Environmentální systém řízení začleňuje ochranu přírodních zdrojů a životního prostředí jako rovnoprávnou součást do organizace řízení podniku. Dochází tak k vzájemnému prolnutí ochrany životního prostředí a podnikatelské činnosti. Ekonomika se začne rozvíjet v souladu s požadavky na ochranu životního prostředí. Environmentální řízení podniku napomůže zlepšení stavu životního prostředí (Welford, 1997).

Regionální politika pak na základě poznatků o regionálním rozvoji ovlivňuje reálný regionální rozvoj. To znamená, že se jedná o veřejnou politiku, která využitím socioekonomických nástrojů (např. podporou rozvoje lidských zdrojů) ovlivňuje rozmístění hlavních socioekonomických zdrojů (např. lidského kapitálu) a aktivit za účelem harmonického rozvoje regionů (vymezených území). Motivaci regionální politiky lze obecně rozdělit na ekonomickou, ekologickou a sociální. Základním ekonomickým motivem pro realizaci regionální politiky je plné využití všech výrobních faktorů, zejména pracovní síly. Nezaměstnanost představuje nevyužití výrobního

---

⁷ Kolektiv autorů, 2008, s. 104

faktoru práce. Rozmístění, které je optimální z mikroekonomického hlediska podnikatele, nemusí být shodné s optimálním rozmístěním z hlediska makroekonomického a sociálního. Ve vysoce koncentrovaných územích vznikají tzv. náklady přelidnění. Vysoká koncentrace ekonomických činností a obyvatelstva s sebou přináší zvýšené náklady na obyvatele dané potřebou řešení problémů dopravy, infrastruktury apod. Na náklady přelidnění navazují ekologické motivy regionální politiky, jež se začaly zdůrazňovat v 70. letech. V důsledku dekoncentrace ekonomických aktivit i do chudších regionů dochází ke snížení poptávky po zástavbě na nezastavěných pozemcích, dochází k nižší produkci odpadů apod (Wokoun, 2003).

2.2.3 Závěry k pojetí regionální politiky

Podle Skokana (2004, s. 42) je tradiční regionální hospodářská politika založena na předpokladu, že ekonomické výrobní faktory jsou mobilní. Jednotlivé faktory však vykazují rozdílné vlastnosti z hlediska mobility a většinu z nich lze považovat za méně mobilní až imobilní (půda, infrastruktura a sociální systém). Tato skutečnost vede ke konceptu endogenní regionální hospodářské politiky, zaměřené na posílení zdrojů a struktur existujících v regionech a orientované na specifické přirozené výhody lokalit, řemeslné tradice, specifickou kvalifikaci místních pracovních sil a cíle místní politiky tak, aby bylo možné rozvíjet komparativní výhody regionu v soutěži s jinými regiony.

Ochrana životního prostředí není izolovaná oblast, ale integrovaná součást trvale udržitelného rozvoje, vedle sociálního a ekonomického pilíře. Dle mého názoru se životní prostředí prosadilo do regionální politiky České republiky až v posledním desetiletí a není pochyb o tom, že tento trend je zásluhou příprav na vstup do Evropské unie, rostoucí úlohy ekologických motivů a samotného členství v EU. Nejen legislativa, ale i regionální politika EU zavázala naše vlády k větší odpovědnosti za podporu životního prostředí v regionální politice.

2.3 Ekonomické souvislosti ochrany životního prostředí

Ekonomická činnost a životní prostředí od sebe nelze oddělit. Bez kvalitního životního prostředí sice lze dosahovat krátkodobě dobrých ekonomických výsledků, ale v dlouhodobém horizontu nelze tento trend udržet. Je třeba formou ekonomických nástrojů ochranu životního prostředí podporovat. Problematikou vztahů ekonomické činnosti a životního prostředí se zabývá Štěpánek, s jehož názory, jak je možno tyto vztahy ovlivnit, souhlasím.

Vztahy mezi ekonomickou činností a životním prostředím můžeme ovlivňovat komplexem normativních, ekonomických, etických i institucionálních nástrojů politiky životního prostředí v několika rovinách:

- a) Můžeme ovlivňovat spotřebu přírodních zdrojů, a to jak z hlediska objemu, tak struktury. Můžeme usilovat o to, aby ekonomika rostla při relativně se snižujících nárocích na vstupy (zejména zdroje, které nejsou obnovitelné). Toho lze dosáhnout především využitím ekonomických nástrojů (ekonomických pozitivních i negativních podnětů).
- b) Můžeme omezovat proud nežádoucích emisí a odpadů z ekonomické činnosti do prostředí. Normativní, ekonomické i etické nástroje mohou působit na snižování znečištění ovzduší, vody, půdy, na eliminaci hluku i omezení tepelného vyzařování.
- c) Můžeme podporovat opakované využívání výstupů ekonomické činnosti a recyklaci. Komplexem nástrojů můžeme působit k ekonomicky efektivnímu sběru a zpracování papíru, skla, kovů, plastů, k využívání odpadního tepla.
- d) Měli bychom usilovat o to, aby se obnovila přirozená regenerační schopnost prostředí, která je ve většině případů víceméně narušena. Měli bychom rehabilitovat a revitalizovat přírodu a krajinu, vodohospodářské poměry, půdu, les. (Štěpánek⁸)

---

⁸ MOLDAN, 1997, s. 12

2.3.1 Makroekonomické souvislosti ve vztahu k ochraně životního prostředí

Ochrana životního prostředí a hospodářský růst

Přiměřený hospodářský růst je klíčovým cílem každé makroekonomické politiky, neboť umožňuje nejen zvyšování materiálních složek životní úrovně, ale i zvýšení, resp. udržení zaměstnanosti, lepší možnosti sociálně spravedlivého rozdělování důchodů, úplnější uspokojování hlavních funkcí státu (zabezpečení obrany, vnitřního pořádku, sociálního zabezpečení, zdravotnictví, školství) atd. (Štěpánek⁹).

Podle Hučky (2001, s. 6) pod růstem národního hospodářství chápeme přizpůsobení výrobního potenciálu struktuře potřeby. Vyjdeme-li z toho, že dlouhodobá míra růstu výrobního potenciálu se rovná míře růstu produkce, nabízí se jako indikátor hrubý domácí produkt (cenově očištěný). Použije-li se tato veličina jako indikátor blahobytu, potom se musí vztáhnout k počtu obyvatel národního hospodářství.

Hospodářský růst, vyjadřovaný ukazatelem HDP, může ovšem udávat růst životní úrovně i tehdy, když ve skutečnosti k tomuto růstu nedochází. Z hlediska posuzování kvality životního prostředí jde zejména o tyto případy:

- a) Mnohé činnosti, resp. jevy nenacházejí svůj výraz v ukazateli HDP (jako záporná položka). V rámci hospodářského růstu může totiž docházet (a také dochází) k různým škodám finančního i nefinančního charakteru na životním prostředí. Jedná se zejména o škody na zdraví, poškození fauny a flóry, poničení přírodních zdrojů, poškození materiálních výtvorů (budov, strojů a konstrukcí, materiálů), narušení klimatu a podnebí.
- b) Některé důsledky znečištění či jiného narušení životního prostředí se paradoxně odrážejí v růstu HDP a působí tedy zcela mylně jako zvyšování životní úrovně. Učebnicovou ukázkou jsou případy, kdy jsou vynakládány prostředky na odstraňování zbytečně způsobených ekologických škod (připomeňme výdaje, které bylo třeba vynaložit na odstranění škod po havárii tankeru Exxon Valdez u

---

⁹ MOLDAN, 1997, s. 17

západního pobřeží USA ve výši mnoha mld. USD, které se promítly do národohospodářské bilance jako růst HDP).

- c) HDP také zvyšuje těžba neobnovitelných přírodních zdrojů. Stále častěji se však ozývají hlasy expertů, že by tato činnost, představující fakticky snižování národního bohatství, měla být interpretována opačně.

Závěrem porovnání vztahu mezi ochranou životního prostředí a hospodářským růstem lze konstatovat, že neexistuje žádný přesvědčivý důvod k tomu, aby byla dostatečná ochrana životního prostředí odmítána z důvodu negativního vlivu na hospodářský růst (Štěpánek¹⁰).

Se Štěpánkovým názorem na hodnocení ukazatele HDP ve vazbě na udržitelný rozvoj souhlasí také článek v Britských listech, jehož autorem je Josef Vít¹¹: *„Nejlepším příkladem chybného výpočtu HDP je následující situace. Továrna vyrábí – roste HDP. Přitom znečišťuje životní prostředí, které se musí čistit – roste HDP. Znečišťuje vodu a my musíme kupovat drahou balenou vodu – roste HDP. Ze znečištěného životního prostředí onemocní lidé. Z jejich léčení roste HDP. A tak by mohlo vzniknout perpetuum mobile, kdy škody napáchané nekontrolovanou ekonomikou budou stále víc a víc zvyšovat HDP, ale už nebude s kým ani pro koho. Do HDP se počítá všechno, co je vyrobeno a prodáno. Problém je v tom, že HDP umožňuje pouze přičítat. Do HDP se započítávají i katastrofy, autohavárie, kriminalita a podobné věci jen proto, že to všechno stojí peníze. A proto se ekonomové radují i z takových věcí. Kdyby tyto položky bylo možno odečítat, tak by ekonomové splakali nad výdělkem. A řeči o růstu ekonomiky by si mohli ušetřit. Horší by bylo, jak to vysvětlit občanům. Je škoda, že při jásání nad růstem HDP nám ekonomové a politici neřeknou, kolik lidského utrpení se za tím skrývá. Kolik procent neštěstí, katastrof, vražd, rozvodů se ukrývá za těmi čísly“.*

---

¹⁰ MOLDAN, 1997, s. 17

¹¹ VÍT, J. , 2005, Britské listy

Johanisová¹² taktéž okomentovala ukazatel HDP ve stejně kritickém tónu: „Když si pustíte rádio, hned slyšíte, že roste hrubý domácí produkt (HDP) a to je dobře. Když by HDP klesalo, bylo by to špatně. Nejhorší je, že je to pravda, protože při poklesu HDP se zvyšuje nebezpečí nezaměstnanosti, hyperinflace atd. Jenomže když HDP roste, roste i spotřeba výrobků a služeb, čímž stále víc ždímáme přírodu. Ochránáři říkají, že není třeba spotřebovávat víc a víc, žít bychom měli skromně. Politici naopak říkají, že musíme zvyšovat spotřebu: ekonomika musí pořád růst, jinak krachne. Je tu obrovský rozpor, o kterém se nediskutuje“.

Podle mého názoru je kritický náhled na ukazatel HDP ve vazbě na udržitelný rozvoj na místě, a to hlavně z důvodu špatné vypovídající schopnosti při použití této vazby (např. v případech zmíněného odstraňování škod po katastrofách).

Ochrana životního prostředí a zaměstnanost

Souvislosti mezi ochranou životního prostředí a zaměstnaností začaly být v nejvyspělejších zemích aktuální od 70. let, kdy tyto země začaly realizovat v širším rozsahu přísná opatření ekologické politiky. Diskuse politiků, ekonomů, odborářů i široké veřejnosti o vztahu mezi stále se zpřísnujícími požadavky na ochranu životního prostředí a dopady tohoto úsilí na míru zaměstnanosti se vyhroutil do dvou protichůdných extrémů:

- a) Ochrana životního prostředí působí na míru zaměstnanosti nepříznivě, jako tzv. jobkiller, tj. omezováním pracovních míst (za určitých podmínek a v určitých oblastech). V mnoha případech zvyšuje výrobní náklady (ať již je to důsledkem nových nařízení, která nutí k náročným investičním opatřením, nebo důsledkem nových daní a poplatků za znečišťování), snižuje konkurenční schopnost výrobců a v mezních případech nutí k uzavírání některých provozů, čímž může docházet i ke ztrátě pracovních míst.
- b) Ochrana životního prostředí vyvolává nové aktivity, díky kterým se, přímo i nepřímo, nové pracovní příležitosti vytvářejí.

---

¹² JOHANISOVÁ NAĎA, Rozhovor pro Ekolist po drátě, 15. dubna 2005

Dle zpracované studie OECD¹³ na toto téma lze zásadní závěry formulovat takto:

1. Nejsou žádné důkazy o tom, že by požadavky na ochranu životního prostředí vyplývající z ekologických politik zemí OECD negativně ovlivnily celkovou zaměstnanost v těchto zemích.
2. I když prvořadým cílem ekologické politiky je přirozeně ochrana životního prostředí (a nikoli zvýšení zaměstnanosti), existuje mnoho oblastí, kde by integrace ekologické politiky a politiky zaměstnanosti mohla přispět jak ke zvýšení kvality prostředí, tak ke zvýšení zaměstnanosti.

(Štěpánek¹⁴)

2.3.2 Zelená ekonomika

V současné době se projevuje trend tzv. „Zelené ekonomiky“, kterou považují za správné propojení ekonomiky a environmentálního přístupu státu.

Podle vedoucího mezinárodního vědeckého týmu Ekonomika ekosystémů a biodiverzity (TEEB) Pavana Sukdeyho¹⁵ je zelená ekonomika taková, která nekonzumuje disponibilní zdroje rychleji, než se mohou obnovovat. Zelená ekonomika také neohrožuje existenci člověka na planetě. My dnes ale spotřebováváme minimálně o 35 % víc zdrojů, než je planeta schopna nabídnout a vypouštíme do ovzduší pětinasobek skleníkových emisí, než který je planeta schopna absorbovat. Je třeba zrušit podpory, plynoucí do ekonomiky založené na fosilních zdrojích. Jen to by přineslo globální snížení skleníkových emisí o 6 % a zvýšení globálního HDP o 0,1 %. Ekonomika nezezelená sama od sebe. Je třeba, aby vlády vytvořily potřebné prostředí pro podnikatelský sektor. Veřejnost musí dostat srozumitelně podané informace o vědeckých poznatcích o rizicích, která z dnešní situace plynou.

---

¹³ OECD, 1997

¹⁴ MOLDAN, 1997, s. 19

¹⁵ Fórum zastánců zelené ekonomiky (Green Economy Ambassadors' Forum), 7. 10. 2009, Praha

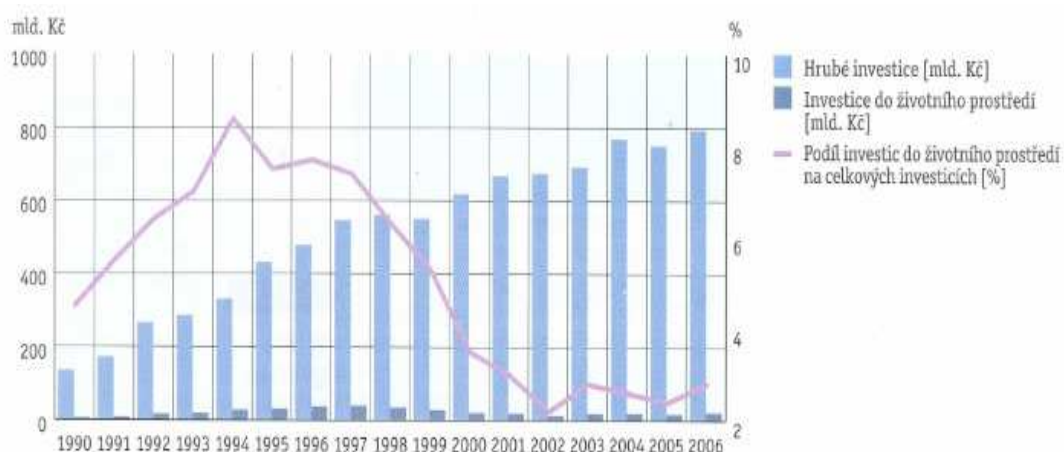

Podle profesora Jana Švejnara¹⁶ je v ekonomickém sektoru množství subjektů, které mají o zelenou ekonomiku zájem a současné ekonomické krize bychom měli využít jako katalyzátoru obratu k této nové ekonomice.

2.3.3 Investice na ochranu životního prostředí

Po roce 1989 bylo nezbytné začít s nápravou stavu životního prostředí, což bylo přirozeně spojeno s vysokými náklady. Základ pro růst výdajů do životního prostředí byl položen zejména novou legislativou stanovující přísné emisní limity vypouštění znečišťujících látek i tvrdé termíny, ve kterých muselo být omezení znečištění dosaženo (Volaufová, 2008, s. 16).

Graf 1: Podíl investic na ochranu životního prostředí na celkových hrubých investicích

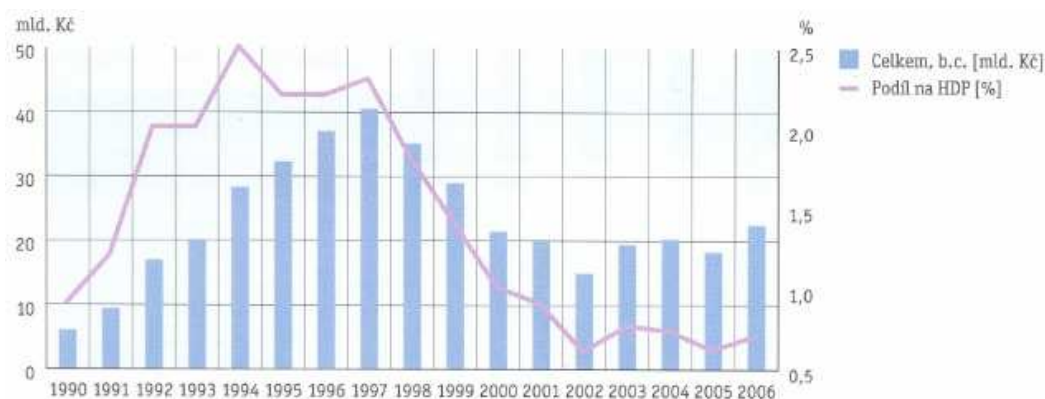
Zdroj: ČSÚ (2007)

Největší objem finančních prostředků byl vynaložen v letech 1995-1997, a to především v oblasti ochrany ovzduší (odsíření) a v menší míře rovněž v oblasti ochrany vod. Od roku 1990 investovala ČR do ochrany životního prostředí více než 390 mld. Kč. Přijetí environmentálních legislativních opatření způsobilo přechodné zatížení ekonomiky a investice na ochranu životního prostředí tvořily v roce 1994 více než 8 % z celkových

¹⁶ Fórum zastánců zelené ekonomiky (Green Economy Ambassadors' Forum), 7. 10. 2009, Praha

investic (ve srovnání s 1-3 % v ostatních zemích OECD). Musíme mít ale na zřeteli, že na tomto nepoměru se podílejí i další skutečnosti: nižší produktivita práce v ČR, stav životního prostředí v zemích EU nevyžaduje tak velké investice jako v ČR, česká environmentální legislativa je v některých případech přísnější než v zemích EU a v minulosti navíc často obsahovala krátké termíny pro realizaci příslušných opatření (např. zákon o ochraně ovzduší) (Volaufová, 2008, s. 16).

Graf 2: Podíl investic na ochranu životního prostředí na HDP

Zdroj: ČSÚ (2007)

2.3.4 Ekonomická politika v životním prostředí – vodní hospodářství

Obecné zásady ekonomické politiky ve vodním hospodářství

Za těžiště změn, formulovaných státní vodohospodářskou politikou, je nutno považovat určení vlastnických vztahů k vodě a jejímu prostředí a k vodohospodářským dílům v souladu s probíhající transformací majetkových vztahů v celé společnosti. Nový systém je pak nezbytné podpořit ekonomickými nástroji.

Ekonomické nástroje musí vycházet ze zásad státní politiky ve vodním hospodářství a státní politiky životního prostředí vůbec, zejména:

- V systému zpoplatnění vypouštění odpadní vody zohlednit jak množství vypouštěného znečištění, tak i jeho koncentraci a celkový objem.
- Rozsah ukazatelů pro zpoplatnění stanovit tak, aby co nejlépe vystihoval nejzávažnější ukazatele znečištění jak komunálních, tak průmyslových odpadních vod.

- Postupně ekonomicky řešit nejvýznamnější problémy spojené s plošným znečišťováním vod, např. posoudit možnosti zpoplatnění vybraných druhů hnojiv (N, P) a pesticidů.
- Postupně analyzovat stav a rozhodnout o možnosti zavedení tržních nástrojů, jak jsou obchodovatelná povolení ve střednědobém horizontu.
- Odběry vody jako přírodního zdroje by měly být zpoplatněny.
- Úhrady za odběry povrchové a podzemní vody by měly pokrývat minimálně náklady správců zdrojů vod spojené se zabezpečením odběru v místě i v čase a s jeho správou. To by představovalo nový prvek u odběrů podzemní vody. Přitom je možné rozlišit rozdílný ekonomický charakter území správce povrchové nebo podzemní vody (umožnit diferencovat cenu odběru podle územních celků).
- Postupně uplatňovat ekologickou složku úhrady, která bude rozlišovat parametr kvality odebírané vody, případně i charakter území, kde je voda odebírána. K tomu bude třeba upravit dnešní zpoplatnění podzemních vod a posoudit možnost zavedení této složky ve střednědobém horizontu u odběrů povrchové vody (v koordinaci s nákladovou složkou).
- Finanční podporu poskytovanou z centrálních zdrojů orientovat zejména na likvidaci územně nejvýznamnějších zdrojů znečištění vod, popřípadě doprovodných kanalizačních přivaděčů. Další finanční podporu směřovat na zlepšení územní ekologické stability krajiny (revitalizace).
- Odstraňovat negativní vliv monopolu citlivě uplatňovanou státní regulací. Ve vodním hospodářství se ve většině případů ekonomických vazeb jedná o monopolní charakter vztahů, proto je třeba tyto vztahy regulovat, zejména při tvorbě cen.
- Deregulaci cen vodného a stočného uskutečňovat postupně, a to zejména s ohledem na monopol dodavatele. (Kopáček¹⁷)

Světový fond na ochranu přírody (WWF) kritizuje Českou republiku a některé další státy EU za „slabé a neadekvátní“ plány v rámci vodohospodářské politiky včetně

---

¹⁷ MOLDAN, 1997, s. 82

ochrany vodních zdrojů. Česko kritizuje za vodní hospodářství v povodí řeky Moravy. EU si dala v roce 2000 ve směrnici o vodohospodářské politice za cíl dosáhnout do roku 2015 dobré jakosti vody pro všechny typy vod na území Evropské unie. Podle směrnice jsou členské státy povinny přijmout do konce roku 2009 plány jednotlivých povodí. Ty mají popisovat problémy a ohrožení vod a plánovat jejich nápravu včetně úprav hospodaření s vodou. WWF zveřejnil pět kritérií, podle nichž hodnotil návrhy na některé plány povodí v jednotlivých členských státech. Mezi nimi je třeba transparentní řízení vodohospodářské politiky, efektivní využívání vody a snaha o redukci plýtvání s vodou nebo zajištění bezpečných a zdravotně nezávadných vodních zdrojů. Výsledky Česka ve vodohospodářství v oblasti povodí Moravy jsou ve dvou kategoriích hodnoceny jako "špatné", v dalších třech jako "slabé". To je zřejmě nejhorší výsledek ve srovnání s ostatními státy jako třeba Německo, Rakousko či Španělsko v celkem 23 zkoumaných evropských povodích. WWF nicméně uvádí, že celkové výsledky ve státech EU nejsou dobré. *"Přes výzvy spojené s vodní politikou, které ještě zhoršují klimatické změny, návrhy plánů členských států většinou odkládají důležitá a nezbytná rozhodnutí a nabízejí jen málo mechanismů a financování pro zajištění dobrého stavu vodních zdrojů"* uvádí se v tiskové zprávě WWF. *"Trendy, které vyvolávají obavy, se nyní objevují ve východní a jižní Evropě, například v České republice a v Portugalsku, kde jsou řeky i nadále vedeny v betonových "svěracích kazajkách", a to kvůli navigaci, ochraně proti povodním nebo kvůli hydroelektrické energii,"* uvedl Pieter de Pous z EEB. Vláda v České republice v roce 2007 schválila takzvaný Plán hlavních povodí ČR, který platí pro celé území státu a rozděluje jej na tři hlavní povodí - Labe, Moravy a Odry (Ekolist, 2009).

Zásady státní politiky ve vodním hospodářství jsou dle mého názoru navrženy koncepčně správně, poplatky za znečišťování platí znečišťovatel, ale důraz je potřeba klást na odpovídající výši poplatků v případě poplatků za znečištění vod, které nezahrnují např. inflaci. Je také třeba odstranit deformace trhu, které způsobují dotace do energetického průmyslu a brání tak mírnit škodlivé dopady na životní prostředí.

2.3.5 Shrnutí ekonomických souvislostí ochrany životního prostředí

Ochrana životního prostředí se v mnoha případech nutně dostává do mnohostranných a často turbulentních vztahů s úsilím o vyvážené dosahování makroekonomických cílů. Bez soustavného aktivního a pozitivního „ošetřování“ mají tyto vztahy tendenci sklouznout do konfrontace, resp. dominantního prosazování ekonomických cílů na úkor stavu životního prostředí. Z dlouhodobého pohledu vyžaduje silná ekonomika zdravé životní prostředí a zdravé životní prostředí vyžaduje silnou ekonomiku. Ministerstva životního prostředí členských zemí by se proto měla zabývat jak dopady hospodářských opatření na životní prostředí, tak ekonomickými dopady a souvislostmi politiky životního prostředí (Štěpánek¹⁸).

---

¹⁸ MOLDAN, 1997, s. 22

3. Využití podpor ze strukturálních fondů EU na zlepšení kvality životního prostředí

Hlavními nástroji regionální a strukturální politiky EU jsou strukturální fondy a fond soudržnosti, pozitivně přispívající ke snižování regionálních rozdílů a ke zlepšování životního prostředí, různou měrou se podílejí na výstavbě infrastruktury, podpoře výrobního prostředí, investují do lidských zdrojů a podporují podnikatelské prostředí. Jejich význam je i pro hospodářskou a sociální soudržnost v rámci EU nezastupitelný (Wokoun, 2006, s. 12).

3.1 Evropská politika soudržnosti a strukturální fondy EU

3.1.1 Evropská politika soudržnosti

Strukturální procesy, které provázejí realizaci strukturální a regionální politiky, jsou orientovány na snižování nerovnoměrnosti mezi regiony a posilování jejich hospodářské a sociální soudržnosti a na snižování sociálního napětí.

V souladu se svými principy, zejména s principem solidarity, EU formulovala regionální a strukturální politiku, která by prostřednictvím nově vytvořeného systému nástrojů a finančních zdrojů umožnila postupně snižovat rozdíly mezi hospodářskou a sociální úrovní regionů v Evropě. Vzhledem k tomu, že tyto nerovnosti s průvodními jevy, zejména s vysokou nezaměstnaností a nízkou příjmovou úrovní, vznikají v důsledku nevhodných hospodářských a sociálních struktur, bylo nezbytné přistoupit k postupnému vyrovnávání těchto rozdílů především cestou nápravy nevyhovujících struktur v průmyslu, v zemědělství a službách. S tímto záměrem došlo k rozvoji hospodářské a sociální soudržnosti, která realizuje regionální a strukturální politiku prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti (Boháčková, Hrabánková, 2009, s. 1).

Evropská politika hospodářské a sociální soudržnosti, či krátce kohezní politika (koheze znamená soudržnost), patří vedle zemědělské politiky k nejvýznamnějším evropským agendám a Evropská unie na ni vynakládá více než třetinu svého společného rozpočtu (MMR, 2009)

3.1.2 Strukturální fondy Evropské unie pro období 2007 - 2013

Fondy EU představují hlavní nástroj realizace evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Právě jejich prostřednictvím se rozdělují finanční prostředky určené ke snižování ekonomických a sociálních rozdílů mezi členskými státy a jejich regiony.

Evropská unie disponuje třemi hlavními fondy:

Strukturální fondy:

- Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)
- Evropský sociální fond (ESF)

a

- Fond soudržnosti (FS)

(MMR, 2009)

Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)

Činnost fondu je vymezena čl. 2 Nařízení č. 1080/2006 jako příspěvek „k financování pomoci zaměřené na posílení hospodářské a sociální soudržnosti tím, že vyrovnává zásadní regionální rozdíly podporou rozvoje a strukturálních změn regionálních ekonomik, včetně přeměny upadajících průmyslových oblastí a zaostávajících regionů, a podporou přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce“ (Boháčková, Hrabánková, 2009, s. 116).

Evropský sociální fond

Evropský sociální fond (European Social Fund – ESF) je nejdůležitějším nástrojem v oblasti intervencí orientovaných na lidské zdroje, zejména na mladé, ale i starší

pracovní síly a nezaměstnané. Byl založen již v roce 1957 s cílem snižovat nezaměstnanost a zlepšit fungování trhu práce (Boháčková, Hrabánková, 2009, s. 103).

Fond soudržnosti (FS) je na rozdíl od strukturálních fondů určený na podporu rozvoje chudších států, nikoli regionů. Podobně jako u ERDF jsou z něj podporovány investiční (infrastrukturní) projekty, avšak jen se zaměřením na dopravní infrastrukturu většího rozsahu (dálnice a silnice I. třídy, železnice, vodní doprava, řízení silniční, železniční, říční, námořní a letecké dopravy) a ochranu životního prostředí (MMR, 2010).

3.1.3 Operační programy 2007 - 2013

Operační programy jsou strategické dokumenty rámcově vymezené pro konkrétní oblast podpory (např. průmysl, infrastruktura) a tak poskytují žadatelům základní informace, na co lze prostředky EU žádat. Operační programy ale nejsou izolované sektorové nebo regionální dokumenty, nýbrž jsou nástrojem realizace Národního rozvojového plánu / Národního strategického referenčního rámce a politik jednotlivých států. Jejich působnost se vztahuje k jednotlivým cílům regionální politiky (Chvojková, Květoň, 2007, s. 11).

Operační programy se dělí na prioritní osy, které konkrétněji vymezují, na co mohou být finance přidělené danému operačnímu programu vynaloženy. Prioritní osy se dále skládají z oblastí podpory, případně i z podoblastí podpory.

Typy projektů, které jsou v období 2007 – 2013 podporovány z fondů Evropské unie:

- rozvoj dopravy a dopravní infrastruktury
- ochrana životního prostředí - budování čistíren odpadních vod, rozvodných sítí pitné vody, výsadba regenerační zeleně, instalace větrných elektráren, budování systémů odděleného sběru odpadů, investiční podpora vzdělávacích, poradenských a informačních center environmentálního vzdělávání
- rozvoj měst a obcí, přeshraniční spolupráce
- rozvoj cestovního ruchu

- rozvoj lidských zdrojů
- zlepšování kvality služeb poskytovaných veřejnou správou a samosprávou
- podpora podnikání, vědy a výzkumu

(MMR, 2009)

3.1.4 Regionální politika EU a její cíle pro období 2007 - 2013

Evropská regionální politika, resp. politika soudržnosti, je projevem určité solidarity na úrovni EU a má i nezanedbatelný význam při posilování společné identity. Při vzniku EHS (předchůdce EU, v roce 1958) se předpokládalo, že se většina regionálních problémů vyřeší všeobecným ekonomickým růstem, kterému vznik Společenství napomůže. Myšlenka kompenzace některých negativních důsledků vytvoření Společenství se tak stala jádrem první koncepce regionální politiky tehdejšího EHS a v jistých modifikacích se dochovala dodnes. Významným důvodem pro regionální politiku na úrovni EU je také rozpor mezi závažností regionálních problémů a schopnostmi států tyto problémy řešit. Státy s největšími regionálními problémy si totiž nemohou dovolit věnovat dostatečné prostředky na vlastní regionální politiku. Navíc existuje nebezpečí, že zaostávající regiony z nejméně vyspělých států neobstojí v ostré soutěži o získání zahraničních investic (Chvojková, Květoň, 2007, s. 12).

Environmentální politika Evropské unie má jasné a odlišné charakteristiky od jakékoli národní politiky. Unie není národní vládou s výhradními legislativními, exekutivními a finančními pravomocemi, ale sdílí tyto pravomoci s členskými státy. Proto je environmentální politika EU založena na trvalé potřebě spolupráce a hledání konsenzu (Jech, Dlouhý, 2000, s. 9).

V období 2007 - 2013 sleduje regionální politika tři cíle, k jejichž dosažení má v evropském střednědobém rozpočtovém rámci (tzv. finanční perspektiva) prostřednictvím strukturálních fondů a Fondu soudržnosti vyčleněno 347 miliard EUR (MMR, 2010).

Cíl Konvergence - podpora růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích a oblastech.

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost - regionální programy pro regiony a orgány regionální správy podporující ekonomické změny v průmyslových, městských a venkovských oblastech.

Cíl Evropská územní spolupráce - podpora harmonického a vyváženého rozvoje na území Unie vycházející ze současné Iniciativy Interreg.

(Chvojková, Květoň, 2007, s. 13).

3.1.5 Situace v České republice pro období 2007 - 2013

Česká republika si vytvořila pro získávání finančních prostředků z fondů EU - stejně jako ostatní členové Společenství - soustavu programových dokumentů a nezbytné institucionální zajištění. Nejvyšším strategickým dokumentem pro realizaci politiky HSS jsou na evropské úrovni Strategické obecné zásady Společenství (SOZS), kde se definují hlavní priority této společné evropské agendy na období 2007 – 2013. Na základě SOZS si členské země s ohledem na vlastní priority vypracovávají Národní strategický referenční rámec (NSRR) popisující globální cíle a záměry, způsob řízení a koordinace politiky soudržnosti na jejich území.

V období 2007 – 2013 se České republice nabízí z evropských fondů 26,69 miliardy EUR. Pro úspěšné čerpání musí náš stát přidat navíc přibližně čtyři miliardy EUR, jelikož Evropská unie financuje maximálně 85 procent výdajů z aktivit uskutečněných v rámci regionální politiky (MMR, 2010).

3.2 Operační program Životní prostředí

3.2.1 Charakteristika OPŽP

Operační program Životní prostředí (OPŽP) vytváří rámec pro přípravu projektů, které mohou být spolufinancovány ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, jejichž globálním cílem je zlepšit stav jednotlivých složek životního prostředí a podpořit tak

udržitelný rozvoj, dlouhodobou konkurenceschopnost a zaměstnanost v regionech v rámci cíle Konvergence politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU.

Globálním cílem OPŽP je zlepšení kvality životního prostředí jako nutného předpokladu atraktivnosti a konkurenceschopnosti státu a jeho regionů při využití inovačních efektů politiky životního prostředí pro udržitelný rozvoj (MMR, 2006, s. 39).

Operační program Životní prostředí nabízí v letech 2007 - 2013 z evropských fondů (konkrétně Fondu soudržnosti a Evropského fondu pro regionální rozvoj) přes 5 miliard EUR. Objemem financí - 18,4 % všech prostředků určených z fondů EU pro ČR - se jedná o druhý největší český operační program.

Cílem operačního programu je ochrana a zlepšování kvality životního prostředí jako základního principu trvale udržitelného rozvoje. Kvalitní životní prostředí je základem zdraví lidí a přispívá ke zvyšování atraktivity České republiky pro život, práci a investice, a podporuje tak naši celkovou konkurenceschopnost (MŽP, 2007).

Pojem trvale udržitelný rozvoj je často zmiňované sousloví. Lapka, Cudlínová (2008, s. 20) uvádí, že definice dle zákona č. 17/1992 Sb. České republiky o životním prostředí je: „Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů“.

3.2.2 Prioritní osy programu OPŽP

Operační program Životní prostředí, který připravil Státní fond životního prostředí a Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s Evropskou komisí, přináší České republice prostředky na podporu konkrétních projektů v sedmi oblastech:

Prioritní osa 1 - Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní
Podporuje projekty, které směřují ke zlepšení stavu povrchových a podzemních vod, zlepšení jakosti a dodávek pitné vody a snižování rizika povodní.

Prioritní osa 2 - Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí

Podporuje projekty, které jsou zaměřeny na zlepšení nebo udržení kvality ovzduší a omezení emisí základních znečišťujících látek do ovzduší s důrazem na využití nových, šetrných způsobů výroby energie včetně obnovitelných zdrojů energie a energetických úspor.

Prioritní osa 3 - Udržitelné využívání zdrojů energie

Podporuje projekty zaměřené na udržitelné využívání zdrojů energie, zejména obnovitelných zdrojů energie, a prosazování úspor energie. Dlouhodobým cílem programu je zvýšení využití obnovitelných zdrojů energie při výrobě elektřiny a tepla a efektivnější využití odpadního tepla.

Prioritní osa 4 - Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží

Podporuje projekty, které se zaměřují na zkvalitnění nakládání s odpady, snížení produkce odpadů nevhodných pro další zpracování a odstraňování starých ekologických zátěží.

Prioritní osa 5 - Omezování průmyslového znečištění a environmentálních rizik

Nabízí podporu formou dotací projektům zaměřeným na omezování průmyslového znečištění a s ním souvisejících rizik pro životní prostředí s důrazem na prevenci a výzkum v oblasti znečišťujících látek a jejich monitorování.

Prioritní osa 6 - Zlepšování stavu přírody a krajiny

Podporuje projekty, které přispívají ke zpomalení či zastavení poklesu biodiverzity, ochraně ohrožených druhů rostlin a živočichů, zajištění ekologické stability krajiny a podporují vznik a zachování přírodních prvků v osídlených oblastech.

Prioritní osa 7 - Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu

Nabízí podporu při budování široké sítě center environmentálního vzdělávání a

informačních center zaměřených na ochranu životního prostředí ve všech krajích České republiky a na zabezpečení kvalitních odborných materiálů pro environmentální vzdělávání, včetně internetových řešení či naučných stezek.

Žadatelem o přidělení příspěvku na ekologické projekty se může stát téměř každý. Program je otevřen obcím a městům, organizacím státní správy a samosprávy, výzkumným a vědeckým ústavům, právníkům a fyzickým osobám i neziskovým organizacím (MŽP, 2007).

Výše podpory

Dotace může dosahovat až 90 % z celkových způsobilých výdajů na projekt. U všech projektů je podmínkou veřejné spolufinancování. Příjemci mohou čerpat finanční podporu již v průběhu realizace projektu na vystavené a dodavatelům neuhrazené faktury. Podpora je poskytována rovněž na přípravu projektu i žádosti. Projekty mohou být omezeny minimální hranicí nákladů, která se liší podle druhu projektu (MŽP, 2007).

Horizontální priority

Horizontální priority jsou klíčové pro rozvoj společnosti a jdou napříč všemi oblastmi a operačními programy. Měly by být respektovány také všemi žadateli o veřejné prostředky. V programovém období 2007—2013 musejí programy a projekty dodržovat dvě horizontální priority politiky hospodářské a sociální soudržnosti: rovné příležitosti a udržitelný rozvoj. Evropská unie považuje tato dvě témata za své zásadní politiky a principy a jako takové se je snaží podpořit přes strukturální fondy a Fond soudržnosti. Proto nesmějí být podpořeny projekty s negativním dopadem na životní prostředí nebo zhoršující postavení znevýhodněných skupin obyvatel (MMR, 2009).

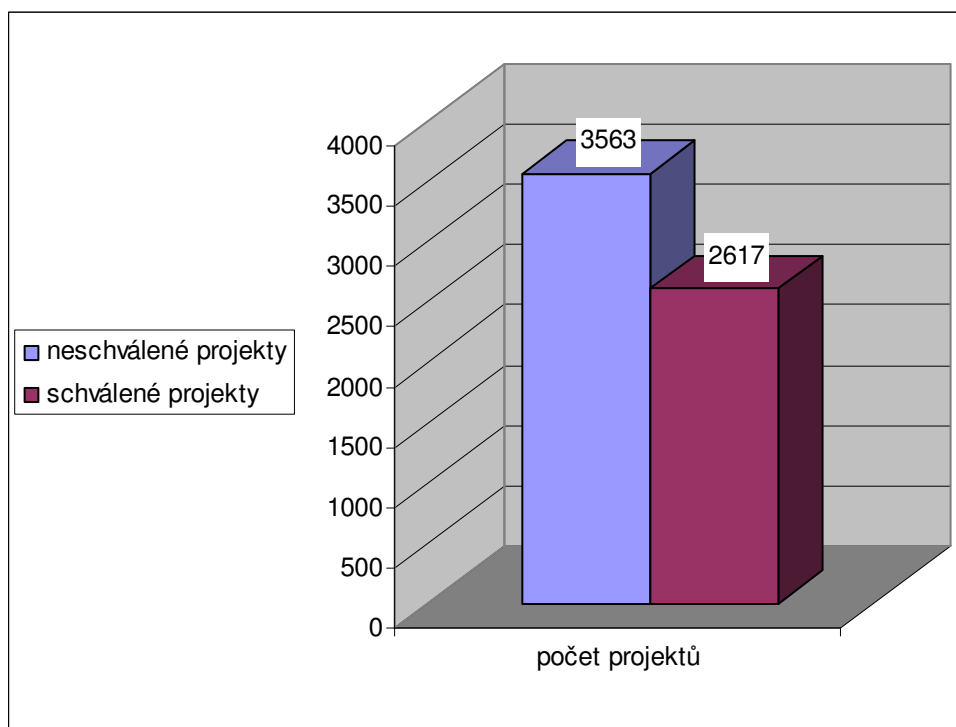
3.2.3 Realizace Operačního programu Životní prostředí v ČR

Od počátku realizace OP Životní prostředí bylo k 7. lednu 2010 zaregistrováno 6 180 projektových žádostí o finančním požadavku cca 140,4 mld. Kč, ze kterých bylo vybráno k realizaci 2 617 projektů s vyšší nasmlouvaných finančních prostředků cca 44 mld. Kč. Celkově jsou k realizaci vybrány projekty nárokové 29 % z částky alokované

pro OP ŽP na celé programové období. Objem proplacených finančních prostředků celkově dosahuje cca 6,9 mld. Kč, to představuje 4,5 % alokace na období 2007- 2013. K 7. lednu 2010 bylo v rámci OP Životní prostředí certifikováno a následně předloženo na EK cca 2,4 mld. Kč, což představuje 1,6 % z alokace na celé programové období. V celém OP Životní prostředí bylo k 7. lednu 2010 vyřazeno cca 25 % z celkového počtu podaných projektových žádostí. V těchto žádostech bylo požadováno cca 37,9 mld. Kč, to představuje cca 27 % z finančního požadavku v podaných projektových žádostech. Nejčastějším důvodem vyřazení projektových žádostí je nevyhovující naplnění kritérií přijatelnosti.

K nejmarkantnějšímu nárůstu v počtu vyřazených projektových žádostí v meziměsíčním srovnání došlo v oblastech podpory 1.1 „Snížení znečištění vod“ (z administrace vyřazeno dalších 7 projektových žádostí za 716 mil. Kč) a 4.1 „Zkvalitnění nakládání s odpady“ (taktéž 7 žádostí o objemu 35 mil. Kč). Tyto žádosti byly vyřazeny z důvodu formální neúplnosti nebo nesplnění obecných kritérií přijatelnosti (MMR, 2009).

Graf 3: Neschválené a schválené projekty podané v rámci OPŽP k 7. 1. 2010

Zdroj: www.opzp.cz (2010)

3.2.4 Oblast podpory pro zlepšování vodohospodářské infrastruktury

Součástí Operačního programu Životní prostředí je prioritní osa 1, která je určena ke zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní. Konkrétně se v této kapitole zaměřuji na oblast podpory 1.1, tj. snížení znečištění vod.

První prioritní osa OPŽP pro zlepšování vodohospodářské infrastruktury je pro ČR velice důležitá z důvodu, že do konce osmdesátých let minulého století byla tato oblast životního prostředí podobně jako i ostatní oblasti ochrany životního prostředí, na posledním místě v žebříčku tehdejších vládních priorit.

Jak uvádí Broncová (2002, s. 7), světový oceán obsahuje 1,3 miliardy km³ vody, to je 97,22 % jejího celkového množství na zemi. Dalších 2,13 % vody je vázáno v ledovcích a polárním ledu. Pouze 0,009 % vody se nachází ve sladkých jezerech a 0,0001 % ve vodních tocích. Celkem jen 2,77 % veškeré vody na zemi je voda sladká a z ní je jen asi 0,34 % dostupných pro člověka. S takovou vodou je tedy třeba dobře hospodařit.

Podle Kočíkové (1998, s. 152) patří zajištění dostatečných dodávek kvalitní pitné vody, vody ke koupání a další užitkové vody pro všechny obyvatele k základním cílům politiky ochrany životního prostředí Evropské unie. Všeobecně klesá objem zdrojů spodních vod, které lze pro přípravu pitné vody využít, a zvláště v některých regionech je, anebo v budoucnu může být nedostatek vody citelný, pokud nebudou přijata vhodná opatření.

Operační cíle podpory

- zvýšení počtu ekvivalentních obyvatel napojených na kanalizaci a vyhovující čistírnu odpadních vod,
- zlepšení čistoty vodních toků,
- zlepšení úrovně kalového hospodářství,
- omezení obsahu zvláště nebezpečných látek ve vodách,
- snížení eutrofizace povrchových vod,
- zajištění komplexního monitoringu vod.

Podporované aktivity

1. výstavba, rekonstrukce a intenzifikace ČOV v aglomeracích nad 2 000 EO včetně zavedení odstraňování celkového dusíku a fosforu (v aglomeracích od 2 000 do 10 000 EO včetně odstranění celkového dusíku a/nebo fosforu tam, kde to podmínky jakosti vody v toku vyžadují) a kalového hospodářství na úroveň ukazatelů ve vypouštěných odpadních vodách požadovanou vodoprávním orgánem,

2. výstavba, rekonstrukce a intenzifikace ČOV nebo ekvivalentního přiměřeného čištění v aglomeracích pod 2000 EO, které se nacházejí v územích vyžadujících zvláštní ochranu, tj. národní parky a chráněné krajinné oblasti včetně jejich ochranných pásem, lokality soustavy Natura 2000, ochranná pásma vodních zdrojů, ochranná pásma přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod, chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) a v povodí vodního díla Nové Mlýny na úroveň ukazatelů ve vypouštěných odpadních vodách požadovanou vodoprávním orgánem,

3. výstavba, rekonstrukce a dostavba stokových systémů v aglomeracích nad 2 000 EO včetně,

4. výstavba, rekonstrukce a dostavba stokových systémů v aglomeracích pod 2 000 EO v územích vyžadujících zvláštní ochranu, tj. národní parky a chráněné krajinné oblasti včetně jejich ochranných pásem, lokality soustavy Natura 2000, ochranná pásma vodních zdrojů, ochranná pásma přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod, chráněné oblasti přirozené akumulace vod (CHOPAV) a v povodí vodního díla Nové Mlýny,

5. technická opatření ke snížení znečišťujících látek jdoucí nad rámec povinných zákonných požadavků u bodových zdrojů znečištění u průmyslových znečišťovatelů,

6. budování a podpora systémů komplexního sledování, zjišťování a hodnocení stavu jakosti a množství povrchových a podzemních vod včetně technického vybavení

provozovatelů monitorovacích systémů a budování a rozšiřování informačních systémů v této oblasti,

7. technická a biologická opatření na snížení eutrofizace povrchových vod, včetně tvorby digitálních mapových podkladů v oblasti rizikivosti vnosu látek do vodního prostředí způsobujících eutrofizaci vod.

(SFŽP ČR, 2008)

Konkrétní žádosti v oblastech podpor jsou limitovány spodní hranicí uznatelných nákladů v mil. Kč pro jednotlivé druhy opatření tak, aby k podmínkám vyřízení žádosti byla její administrativa ve vztahu k uvolnění prostředků z Fondu soudržnosti ještě únosná. Řídícím orgánem je Ministerstvo životního prostředí ČR, zprostředkujícím subjektem je Státní fond životního prostředí ČR. Vazba je na Program rozvoje venkova a Program ISPROFIN 229 310 Výstavba a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací ministerstva zemědělství. Z uvedených programů jsou financovány pouze projekty, které nesplňují podmínky OPŽP. To umožní, aby bylo podpořeno co nejvíce projektů v územích významných z hlediska životního prostředí a ve venkovských oblastech, kde je nutno dobudovat potřebnou infrastrukturu (SFŽP ČR, 2008).

3.2.5 Podíly finančních podpor v OPŽP - role podpory vodohospodářské infrastruktury

Jak již bylo zmíněno v této kapitole, na oblast zlepšení kvality životního prostředí se v rámci strukturální podpory EU specializuje Operační program Životní prostředí. Stojí za to připomenout, že celková výše podpory pro Operační program Životní prostředí na období 2007 – 2013 je 5 mld. EUR. V následujícím srovnání budu vycházet z podílů prioritních os a oblastí podpor na výši této celkové finanční podpory pro životní prostředí.

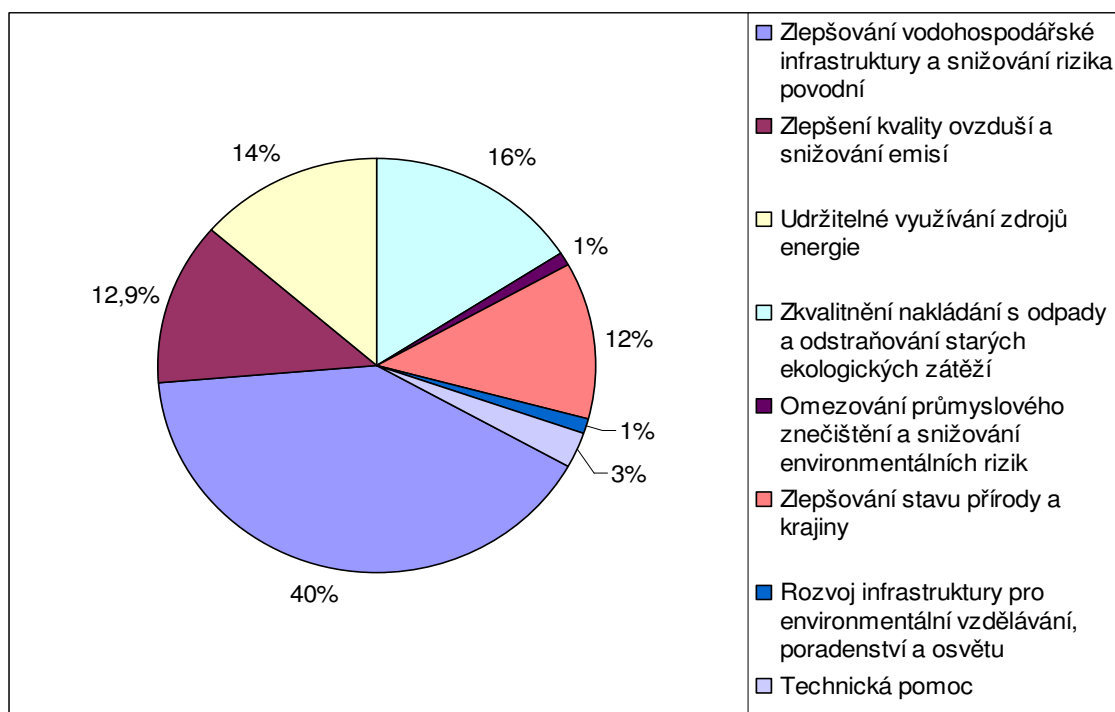
Cílem srovnání využití strukturálních fondů EU na zlepšení kvality životního prostředí je vymezit:

- na kterou z prioritních os Operačního programu Životní prostředí připadá nejvyšší podíl finanční podpory
- na kterou oblast podpory (která je součástí prioritní osy s nejvyšším podílem finanční podpory, jež je výsledkem srovnání první odrážky) připadá nejvyšší podíl finanční podpory
- která skupina příjemců podpory má nejvyšší podíl ve schválených projektech OPŽP

Podíl jednotlivých prioritních os na finanční podpoře

Podíl jednotlivých prioritních os Operačního programu Životní prostředí na následujícím grafu 4 ukazuje, že největší podíl finanční podpory připadá na prioritní osu I – Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní.

Graf 4: Podíl jednotlivých prioritních os v OPŽP

Zdroj: www.strukturalni-fondy.cz (2009)

Tabulka 1: Pořadí prioritních os OPŽP podle procentuálního rozdělení finanční podpory pro OPŽP od největšího podílu po nejmenší

Pořadí	Prioritní osa	Název prioritní osy	podíl v %
1.	I.	Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní	40,4
2.	IV.	Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží	15,8
3.	III.	Udržitelné využívání zdrojů energie	13,7
4.	II.	Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí	12,9
5.	VI.	Zlepšování stavu přírody a krajiny	12,2
6.	VIII.	Technická pomoc	2,9
7.	V.	Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik	1,2
8.	VII.	Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu	0,9

Zdroj: www.strukturalni-fondy.cz (2009)

Na základě pořadí pro další část srovnání použiji prioritní osu I z důvodu nejvyššího podílu na finanční podpoře, v absolutní hodnotě cca 2 mld. EUR.

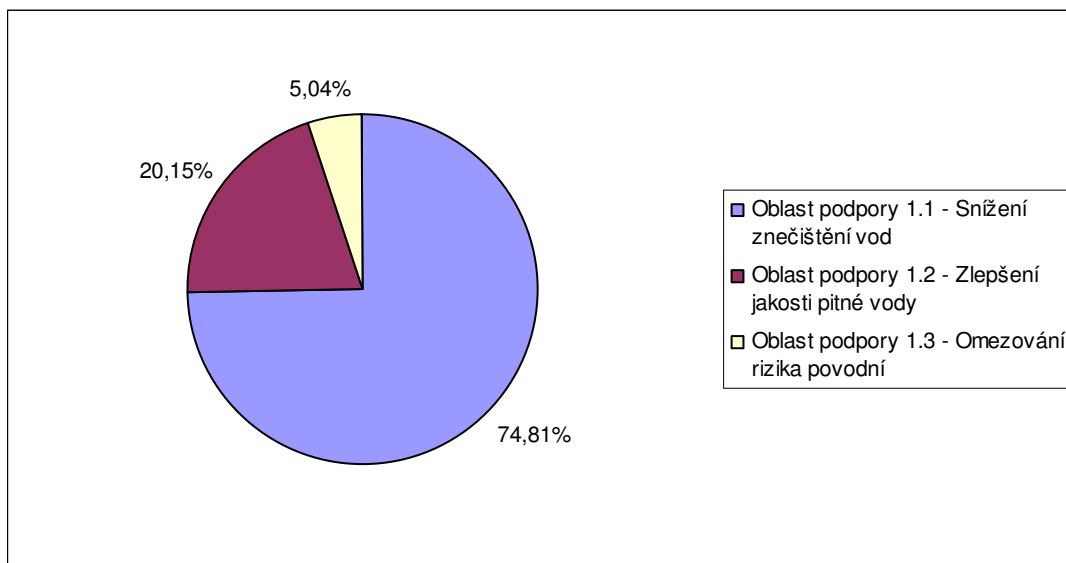
Podíl jednotlivých oblastí podpor prioritní osy I na finanční podpoře

Prioritní osa I Operačního programu Životní prostředí má 3 oblasti podpor:

- snížení znečištění vod (oblast podpory 1.1)
- zlepšení jakosti pitné vody (oblast podpory 1.2)
- omezování rizika povodní (oblast podpory 1.3)

Z grafu 5 je patrné, že největší podíl na finanční podpoře prioritní osy I má oblast podpory 1.1, tj. snížení znečištění vod – podíl činí 74,81 %.

Graf 5: Podíl jednotlivých oblastí podpor v prioritní ose I

Zdroj: www.strukturalni-fondy.cz

Typem projektu, který dominuje v oblasti podpory Snížení znečištění vod je výstavba, rekonstrukce a intenzifikace ČOV v aglomeracích nad 2 000 EO včetně zavedení odstraňování celkového dusíku a fosforu (v aglomeracích od 2 000 do 10 000 EO včetně odstranění celkového dusíku a/nebo fosforu tam, kde to podmínky jakosti vody v toku vyžadují) a kalového hospodářství na úroveň ukazatelů ve vypouštěných odpadních vodách požadovanou vodoprávním orgánem.

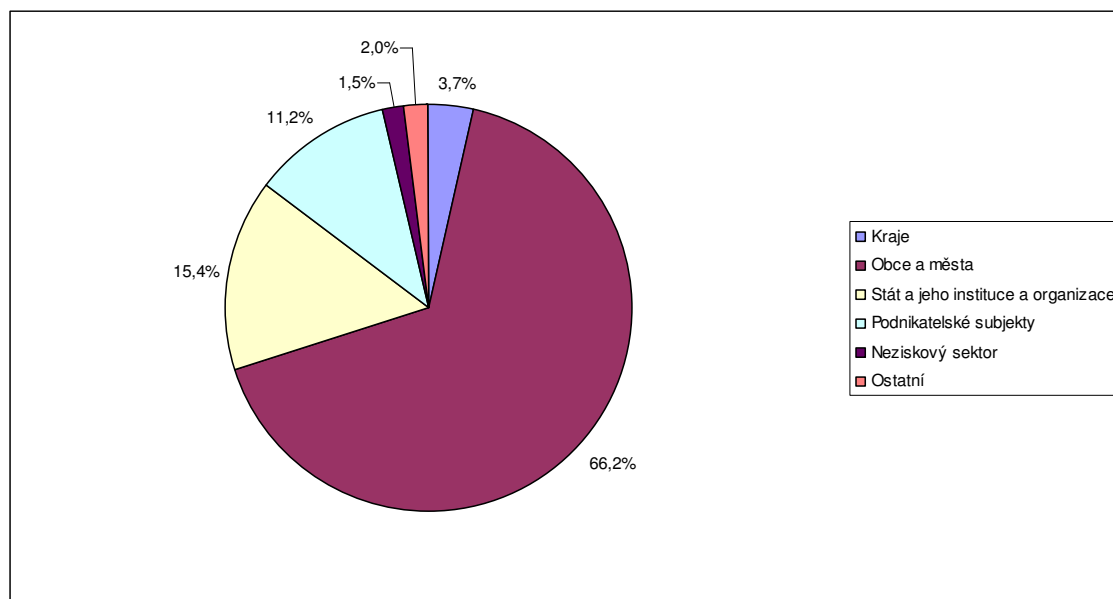
Závěry srovnání podílů finančních podpor OPŽP

Z provedeného srovnání rozdělení finančních podpor Operačního programu Životní prostředí vyplývá, že největší finanční zastoupení (tj. nejvyšší podíl na finanční alokaci) mají typy projektů, které patří do prioritní osy I – zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní a spadá do oblasti podpory 1.1 – snížení znečištění vod. Nejvyužívanějším typem projektu této oblasti podpory je výstavba, rekonstrukce a intenzifikace čistírny odpadních vod v aglomeracích nad 2 000 EO.

3.2.6 Příjemci schválených podpor OPŽP

Pro zjištění nejsilnější skupiny příjemců u schválených podpor jsem provedl srovnání skupin příjemců podpor. Následující graf 6 vyhodnocuje schválené projekty dle skupin příjemců podpory k 20. lednu 2010.

Graf 6: Schválené projekty dle skupin příjemců podpory k 20. 1. 2010

Zdroj: www.opzp.cz

Z uvedeného grafu 6 je patrné, že nejvyšší podíl schválených projektů má skupina obce a města (66,2 %).

3.2.7 Výběr projektu dle výsledků srovnání

Výsledkem srovnání podílů finančních podpor OPŽP a příjemců schválených podpor je projekt, který bude z hlediska objemu finančních prostředků nejvhodnější pro další část práce. Tímto ideálním vzorovým projektem je projekt obce nad 2 000 ekvivalentních obyvatel, která požaduje dotaci na výstavbu, rekonstrukci či intenzifikaci čistírny odpadních vod.

Pro zjištění, která obec má aktuálně schválenou dotaci z Operačního programu Životní prostředí, z prioritní osy 1 a z oblasti podpory 1.1 – snížení znečištění vod, jsem čerpal

z materiálů nejaktuálnější 7. výzvy OPŽP a jejího vyhodnocení schválených projektů dle oblastí podpor.

Tabulka 2: Schválené dotace 7. výzvy OPŽP podle oblastí podpor

1.1 - Snížení znečištění vod - 1.1.1 Snížení znečištění z komunálních zdrojů - Projekt nad 2000 EO - Pouze ČOV														
Akceptační číslo	Žadatel	Název opatření	Okres	Kraj	Celkové náklady akce	Uznatelné náklady	Požad. SR - 315	Požad. dotace z FS	Požad. dotace ze SFŽP	Požad. půjčka ze SFŽP	Požad. podpora ze SFŽP	Hodnocení KPS	Řídicí výbor OPŽP	Rada SFŽP
9030851	Vodovody a kanalizace Kroměříž, a.s.	ČOV Chropyně - rekonstrukce a intenzifikace	Kroměříž	Zlínský kraj	84 292 481	56 139 653	0	47 718 705	2 806 982	5 613 965	8 420 947	ANO	ANO	ANO
9031001	Vodovody a kanalizace Náchod, a.s.	Nové Město nad Metují ČOV ul. Českých Bratří	Náchod	Královéhradecký kraj	8 343 778	4 798 569	0	4 078 784	239 926	0	239 926	ANO	ANO	ANO
9031321	Obec Moravany	Moravany - intenzifikace	Brno-venkov	Jihomoravský kraj	62 974 702	55 791 887	0	47 423 104	2 789 594	0	2 789 594	ANO	ANO	ANO
9030871	Vodárenská společnost Tábořsko s.r.o.	Tábor - intenzifikace technologické linky AČOV	Tábor	Jihočeský kraj	150 239 731	107 987 636	0	91 769 491	5 399 381	0	5 399 381	ANO	ANO	ANO
9030691	OBEC STRÁNÍ	Strání - Intenzifikace ČOV	Uherské Hradiště	Zlínský kraj	60 842 944	53 669 560	0	45 619 126	2 693 476	5 366 956	8 050 434	ANO	ANO	ANO
9031161	Obec Bohuňovice	Modernizace a	Olomouc	Olomoucký kraj	44 481 236	31 420 947	0	26 707 606	1 571 047	0	1 571 047	ANO	ANO	ANO
9030881	Vodovody a kanalizace Bílovice nad Svitavou	Intenzifikace ČOV Bílovice nad Svitavou	Brno-venkov	Jihomoravský kraj	81 008 244	72 024 431	0	61 220 786	3 601 221	0	3 601 221	ANO	ANO	ANO
9031141	Město Zbýšov	Intenzifikace ČOV ve	Brno-venkov	Jihomoravský kraj	51 361 590	44 941 392	0	38 200 183	2 247 069	0	2 247 069	ANO	ANO	ANO

Zdroj: www.opzp.cz (2009)

Z uvedené tabulky 2, která eviduje obce, které zažádaly o podporu ze strukturálních fondů v aktuální 7. výzvě dle výše uvedených podmínek (OPŽP, 1. prioritní osy, oblast podpory 1.1) jsou pouze dvě obce, které si zažádaly o půjčku ze Státního fondu životního prostředí. Z tohoto faktu zároveň vyplývá, že tyto dvě obce i přes podporu ze SF(FS) a SFŽP neměly finanční prostředky na pokrytí ani 10 % celkových nákladů. Těmito obcemi jsou Chropyně a Strání. Jelikož obec Chropyně má 5 700 obyvatel a obec Strání pouze 3 690 obyvatel a dotace z FS jsou přibližně ve stejné výši, poměr počtu obyvatel a dotace z FS na obyvatele je tudíž výrazně vyšší u obce Strání a pro účely diplomové práce budu dále analyzovat obec Strání.

Projekt, který obec Strání podala, splňuje předchozí podmínky projektu pro ukázkou možnosti využití podpor ze strukturálních fondů EU na zlepšení kvality životního prostředí, které je tématem této diplomové práce.

Obec Strání:

1. čerpá z Operačního programu Životní prostředí
2. čerpá z prioritní osy 1 programu OPŽP – čili Zlepšování vodohospodářské infrastruktury

3. čerpá z oblasti podpory 1.1 prioritní osy 1 programu OPŽP – čili Snížení znečištění vod
4. projektu je zaměřen na rekonstrukci a intenzifikaci ČOV
5. obec Strání rovněž splňuje podmínku z oblasti podpory 1.1 (od 2 000 EO do 10 000 EO), jelikož má 3 740 EO

Na projektu rekonstrukce a intenzifikace čistírny odpadních vod obce Strání budu v další části práce analyzovat její vliv na okolní prostředí, na životní prostředí a její socioekonomický vliv na obec.

4. Cíl, hypotéza a metodika

Cíl práce

Cílem této diplomové práce je zjistit informovanost občanů o možnosti finanční podpory z fondů EU na zlepšení kvality životního prostředí se zvláštním zřetelem na odpadní vody a čistírny odpadních vod v ČR. Zda postoje a informovanost občanů hraje roli ve výstavbě čistíren odpadních vod. Vzhledem k tomu, že váha názorů občanů v rozhodování vypovídá i o podílu občanů na rozhodování o environmentálním managementu, je cílem práce i ověření míry zapojení občanů do veřejného rozhodování.

Hypotéza

Postoje a informovanost občanů hraje roli ve výstavbě čistíren odpadních vod. Existence čistírny odpadních vod souvisí s hodnotovou orientací obyvatel. V obcích, které o čistírnu požádaly je kladen větší důraz na kvalitu životního prostředí ve srovnání s obcemi srovnatelné velikosti, kde čistírna odpadních vod ještě není. Dotazníkové šetření mezi obcí, která si o dotaci na ČOV ze strukturálních fondů zažádala včas (Strání) a obcí, která dosud ČOV nemá (Bánov), vychází z hypotézy, že postoje a informovanost občanů hraje roli ve výstavbě čistíren odpadních vod a tudíž obyvatelé obce Bánov jsou méně ekologicky založeni, když neprosadili důrazněji u svých zastupitelů podání žádosti o dotaci včas, a proto ČOV ještě nemají.

Metodika

V první fázi analýzy jsem využil sekundárních zdrojů a dat. Kromě studia odborné literatury a článků jsem se zaměřil na získání údajů z oficiálních a prověřených internetových zdrojů, převážně z Českého statistického úřadu. Informace z důvěryhodných webových stránek jsou pro téma strukturálních fondů EU nejaktuálnější a je možné se zde setkat s více názorovými postoji k dané problematice. Dále jsem využil možnosti čerpat informace z uskutečněného projektu na rekonstrukci čistírny odpadních vod v obci Strání ve Zlínském kraji ve spolupráci se starostou a členem zastupitelstva obce Strání a v rámci kvantitativní srovnávací metody

dotazníkového šetření porovnat názory obyvatel obce Strání a obce Bánov, která ČOV ještě nemá. Obec Bánov patří do kategorie obcí od 2 000 EO do 10 000 EO, nachází se v blízkosti obce Strání ve Zlínském kraji a je poslední obcí ze Zlínského kraje, která nespĺňuje podmínku EHS o povinnosti mít ČOV do konce roku 2010.

Dotazník pro obec Strání:

Dotazník byl vytvořen v březnu 2010 na serveru www.vyplnto.cz a byl vytvořen pro uzavřenou skupinu respondentů a vázán na originální IP adresu, aby nemohl jeden uživatel hlasovat vícekrát. Pokud by byl otevřený pro veřejnost, dotazník by mohl ovlivnit více respondentů, kteří nejsou obyvateli obce Strání. O jeho elektronickou distribuci se postaralo zveřejnění adresy dotazníku na oficiálních webových stránkách obce Strání. Vyplnění dotazníku zaručovalo respondentům naprostou anonymitu, jelikož nebyli tázáni ani na jméno, ani na kontakt. Dotazníkové šetření probíhalo od 15. března 2010 do 30. března 2010. Dotazník vyplnilo k 30. březnu 2010 218 respondentů. 208 respondentů, kteří odpověděli, že jsou obyvateli obce, tvoří 5,64 % z celkového počtu obyvatel obce, což zajistilo objektivní výsledky v rámci sociologických pravidel průzkumu.

Dotazník pro obec Bánov:

Dotazník byl vytvořen v březnu 2010 na serveru www.vyplnto.cz a byl vytvořen pro uzavřenou skupinu respondentů a vázán na originální IP adresu, aby nemohl jeden uživatel hlasovat vícekrát. Pokud by byl otevřený pro veřejnost, dotazník by mohl ovlivnit více respondentů, kteří nejsou obyvateli obce Bánov. O jeho elektronickou distribuci se postaralo zveřejnění adresy dotazníku na oficiálních webových stránkách obce Bánov. Vyplnění dotazníku zaručovalo respondentům naprostou anonymitu, jelikož nebyli tázáni ani na jméno, ani na kontakt. Dotazníkové šetření probíhalo od 15. března 2010 do 30. března 2010. Dotazník vyplnilo k 30. březnu 2010 115 respondentů. 110 respondentů, kteří odpověděli, že jsou obyvateli obce, tvoří 5,23 % z celkového počtu obyvatel obce (2100 obyvatel), což zajistilo objektivní výsledky v rámci sociologických pravidel průzkumu.

5. Analýza vlivů ČOV na socioekonomický rozvoj v obci

Na základě srovnání v kapitole 3 jsem vybral realizovaný projekt rekonstrukce čistírny odpadních vod v obci Strání ve Zlínském kraji, který je dotován ze strukturálních fondů Evropské unie a ze Státního fondu životního prostředí.

5.1 Čistírny odpadních vod (ČOV)

Úvodem této části shrnu stručně funkci čistíren odpadních vod (ČOV) a stav počtu ČOV v ČR.

5.1.1 Princip a druhy čistíren odpadních vod

Zpracování odpadních vod má v porovnání s ostatními chemickými výrobami svá specifika. Hlavní roli zde hraje objem a časový harmonogram produkce odpadních vod, dále pak složení odpadní vody (vysoké kolísání koncentrace), požadavky na stupeň vyčištění (stanovené limity zbytkových koncentrací škodlivin) a zároveň je značně omezena možnost zásahů (volba reakcí) do čištěné směsi. Metody čištění odpadních vod se obvykle dělí do skupin dle převládajícího děje, který je řídicím procesem. Dělení je následující:

- chemické procesy čištění
- fyzikální procesy čištění
- biochemické (biologické) procesy čištění

(Fuka, 1997)

5.1.2 Kalové hospodářství

Nedílnou součástí technologické linky čištění odpadních vod je kalové hospodářství. Skutečnost, že náklady na zpracování kalu činí cca 40 % celkových nákladů

(investičních i provozních) na čistírnu odpadních vod, zdůrazňuje závažnost kalové problematiky ČOV. Čistírna odpadních vod, která nezajišťuje požadavek konečného zpracování a zneškodnění kalu, je neúčinná a zbytečná. ČOV je tedy nutné posuzovat integrovaně, tj. vodní i kalovou linku jako jeden celek. Z provozní praxe lze doložit, že nevyhovující stav na celé řadě čistírenských provozů je způsoben nedořešenou kalovou koncovkou. Proto v těchto případech je modernizace čistírny zahajována právě v tomto technologickém uzlu ČOV (MZE ČR, 1997, s. 39).

5.1.3 Finanční problematika

Při hledání optimálního řešení ČOV je nutné mít neustále na paměti náklady projektu. Investora většinou prvotně zajímají investiční náklady. Většina současných komunálních vodohospodářských staveb je realizována s podporou z veřejných prostředků ať evropských, či výhradně národních zdrojů. U všech typů podpory je vždy vyžadována finanční spoluúčast investora. Každý dotační program má svá hodnotící kritéria. Mezi nimi hraje důležitou roli nákladovost, která je vyjádřena například náklady na odstraněnou jednotku znečištění nebo specifickými náklady na ekvivalentního obyvatele. V posuzování často druhotným, ale ne méně významným faktorem, jsou budoucí provozní náklady, které výrazně ovlivňují výši stočného. Optimální spojení požadavků na kvalitu vody a rozumnou sociálně a politicky únosnou výši provozních nákladů je většinou úkol pro projektanta a provozovatele (Smažík, 2009, s. 426).

5.1.4 Důvody pro intenzifikaci současných ČOV

Na modernizovaných čistírnách odpadních vod musí souběžně proběhnout výměna technologického zařízení a změna technologie čištění. Nezbytnou součástí modernizace je:

- podstatně zvýšit účinnost mechanicko-biologického čištění, především z hlediska biogenních prvků (nutrientů) – dusíku a fosforu,

- minimalizovat vliv na životní prostředí jak u vyprodukovaných kalů, tak i celkově (hluk, zápach, dopravní zatížení okolí, estetické závady),
- snížit náročnost na obsluhu a zvýšit kulturu obsluhy,
- výrazně snížit energetickou náročnost procesu čištění,
- použitím velmi kvalitních nově instalovaných zařízení snížit náklady na opravy a údržbu,
- k dosažení optimálních provozních podmínek nasadit vyšší stupeň automatizace a řízení technologického procesu,
- minimalizovat celkové provozní náklady (snížení počtu obsluhy, snížení spotřeby elektrické energie, snížení poplatků za vypouštěné znečištění, snížení nákladů na opravy),
- zvýšit úroveň znalostí o průběhu procesů na čistírně dokonalejším sledováním její funkce včetně hodnocení mikrobiologických faktorů, a tak umožnit přechod na vyšší úroveň řízení čistírenských procesů s omezením závislosti na empirické zkušenosti provozovatelů (MZE ČR, 1997, s.7).

5.1.5 Podmínka ČOV do konce roku 2010

Ve Smlouvě o přistoupení byla u tzv. přechodných období sjednána v rámci kapitoly 22 „Životní prostředí“ výjimka z povinnosti implementovat Směrnici Rady 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod, konkrétně její článek 4 odst. 1 v termínu do 31. 12. 2005. Na základě podmínek tohoto přechodného období je tak Česká republika u aglomerací (obcí) nad 2 000 ekvivalentních obyvatel (EO¹⁹) povinna zajistit odkanalizování a čištění odpadních vod (tj. v praxi zajistit u všech těchto obcí výstavbu čistíren odpadních vod) nejpozději do 31. 12. 2010. Důvodem tohoto přechodného období byla pochopitelná nutnost časového rozložení finančních nákladů za maximálního využití prostředků strukturálních fondů EU (Koukal, 2007).

---

¹⁹ EO = Ekvivalentní obyvatel (EO) je definovaný produkcí látkového znečištění 60 g BSK₅ (biochemická spotřeba kyslíku) za den

5.1.6 Historie podpor ČOV v ČR

Přehled podpor v minulosti a alternativní podpory v současnosti:

- v letech 2004 - 2006 byly ČOV podporovány ze strukturálních fondů EU z Operačního programu Infrastruktura
- jako alternativa podpor SF EU v letech 2007 – 2013 je možnost čerpání národních dotací na vodohospodářské projekty. Finanční podpora je ze státního rozpočtu, a to maximálně 65 % celkových uznatelných nákladů. Pro tyto účely existuje program Výstavba a obnova infrastruktury vodovodů a kanalizací – 229 310 (podprogram 229 313)

5.1.7 Srovnání počtu ČOV v jednotlivých krajích ČR

Na základě údajů z Českého statistického úřadu (ČSÚ) jsem provedl srovnání počtu čistíren odpadních vod a jejich vývoj od roku 2005 do roku 2008 (údaje z roku 2009 ještě nejsou na ČSÚ k dispozici) viz tabulka 3 a graf 7.

Tabulka 3: Počty čistíren odpadních vod v ČR podle NUTS II

Kraj	rok 2005	rok 2006	rok 2007	rok 2008
Hl. město Praha	21	26	26	26
Středočeský	343	364	373	404
Jihočeský	253	243	256	264
Plzeňský	166	174	178	170
Karlovarský	92	91	87	87
Ústecký	176	176	181	176
Liberecký	77	75	79	77
Královéhradecký	110	101	105	110
Pardubický	86	85	91	93
Vysočina	172	169	153	141
Jihomoravský	159	170	191	197
Olomoucký	128	123	119	123
Zlínský	81	85	84	86
Moravskoslezský	130	135	132	137
CELKOVÝ POČET ČOV	1994	2017	2055	2091

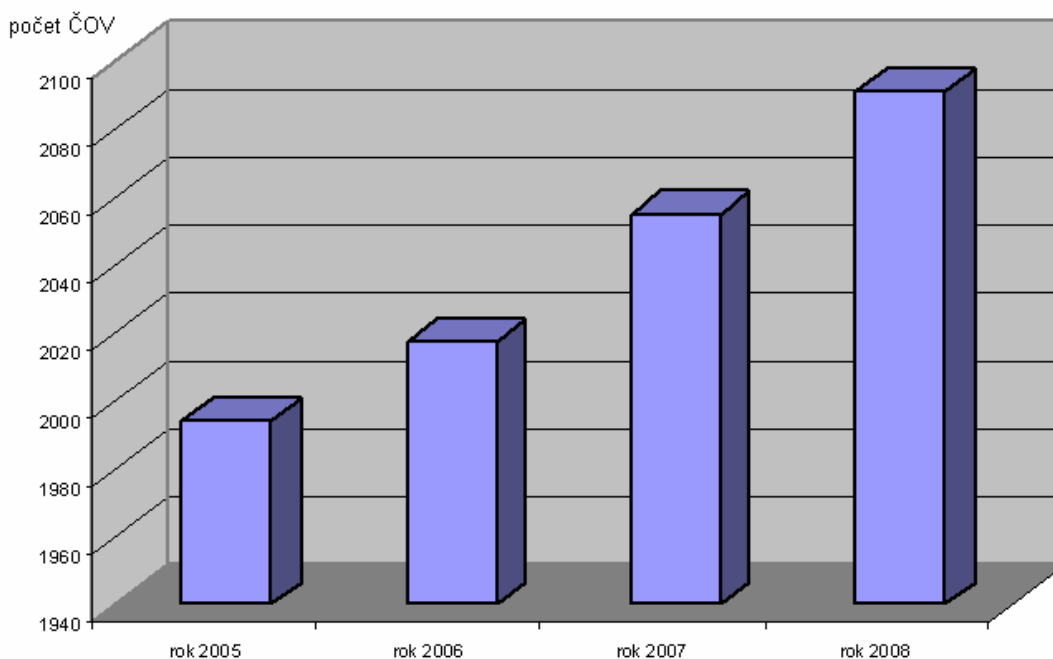
Zdroj: ČSÚ (2009)

Z uvedené tabulky je patrné, že celkový počet čistíren odpadních vod v ČR každým rokem stoupá. V absolutních číslech je možno konstatovat, že od roku 2005 došlo ke zvýšení počtu čistíren odpadních vod v České republice o 77 čistíren odpadních vod, tj. nárůst o 3,72 %. Ve Zlínském kraji, v kterém je i obec Strání realizující rekonstrukci čistírny odpadních vod, došlo k nárůstu o 5 ČOV, tj. nárůst o 5,81 %.

Pokles u Karlovarského kraje a kraje Vysočina je dle vyjádření ČSÚ způsoben nepřesným statistickým výběrem, jelikož účast na šetření není stanovena zákonem a jelikož není povinná, počet ČOV v krajích je pouze orientační.

Situaci vývoje celkového počtu čistíren odpadních vod ve sledovaném období dokresluje graf 7:

Graf 7: Vývoj celkového počtu ČOV v letech 2005 - 2008:

Zdroj: ČSÚ (2009)

Jakost vody v tocích v České republice se v průběhu uplynulých 15 let významně zlepšila. Přes dosažené zlepšení však nelze považovat současný stav za zcela vyhovující. Problematické jsou hlavně úseky vodních toků s menší vodností a vysokou kumulací zdrojů znečištění – stále téměř třetina celkové délky sledovaných vodních toků (zejména menších) je v kategoriích „silně“ a „velmi silně znečištěná voda“. (MMR, 2003, s. 82)

Čistíren odpadních vod každým rokem přibývá. Tento růst je ovlivněn nejen státní politikou životního prostředí, ale také závazkem k Evropské unii, kde se ČR zavázala do 31. 12. 2010, že každá obec nad 2000 ekvivalentních obyvatel bude mít do tohoto data zajištěnou výstavbu čistírny odpadních vod. Jelikož náklady na projekt tohoto rozsahu jsou velké, využívají obce možnost čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU,

konkrétně z Operačního programu Životní prostředí z I. prioritní osy – Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní.

5.2 Obec realizující projekt ČOV

Obec Strání se nachází na jižní Moravě, v jihovýchodním cípu Zlínského kraje. Je příhraniční obcí, její katastr přímo sousedí se slovenskými obcemi – např. Moravské Lieskové. Rozkládá se v údolí, které je z velké části ohraničeno horami a kopci – v blízkosti se nachází i nejvyšší hora Bílých Karpat, Velká Javorina – 971 m.n.m. Současný stav obyvatel obce je 3690 (3740 EO), jejich průměrný věk je 35,2 let. Obec je rozdělena na dvě části – Strání a Květnou, které však tvoří jeden celek (Strání, 2007).

5.2.1 Čistírna odpadních vod v obci Strání

Stávající objekt ČOV v obci Strání - Květná se nachází v části obce Květná a to v prostoru ulice Slovenská. Z východní strany je areál lemovaný potokem Klanečnica do něhož je zaústěn odtok z čistírny. Odpadní vody od 3 740 ekvivalentních obyvatel jsou na ČOV přiváděny jednotnou kanalizací. Stávající ČOV byla realizována počátkem 90-tých let jako mechanicko-biologická čistírna odpadních vod s využitím prefabrikovaného systému Sigma Prefa a neodpovídá současným předpisům, je konstruována hlavně pro odstranění uhlíkatého znečištění, dusíkaté znečištění je odstraňováno jen v minimální míře při tvorbě přebytečného kalu.

Špatná funkce stávající ČOV se projevila v nejvyšší míře v roce 2007, kdy byla obci Strání udělena pokuta na základě podnětu Slovenské inšpekcie životného prostredia, odbor inšpekcie ochrany vod Žilina a šetření České inspekce životního prostředí (ČIŽP) Brno za nedovolené nakládání s vodami – vypouštění odpadních vod. Koncentrace zbytkového znečištění, které byly na ČIŽP zjištěny, odpovídají mnohdy nátokům na ČOV a vypouštěné vody nelze označit jako vypouštěná odpadní voda. Současně byly překročeny všechny ukazatele v t/rok dle kolaudačního rozhodnutí.

5.2.2 Cíl a účel rekonstrukce

Účelem prováděných úprav čistírny odpadních vod, která se nachází v území vyžadujícím zvláštní ochranu (CHKO Bílé Karpaty) je provedení rekonstrukce zastaralé a fyzicky značně opotřebované technologie čistírny, která neodpovídá současným předpisům a potřebuje naléhavě rekonstrukci a inovaci. Stávající způsob čištění odpadních vod neodpovídá nárokům a představám o způsobu úpravy odpadních vod v současnosti. Současný stav ekvivalentních obyvatel obce je 3 740 a tomuto počtu je přizpůsoben i návrh velikosti čistírny odpadních vod, která je řešena pro 4 000 ekv. obyvatel (kapacita původní čistírny je 5 000 ekv. obyvatel).

Intenzifikací ČOV včetně zavedení odstraňování dusíku a celkového fosforu včetně vhodného řešení kalového hospodářství bude dosaženo příslušného stupně vyčištění odpadní vody v následujících parametrech:

Tabulka 4: Odtok z ČOV - vyčištěná voda

Parametr	Jednotka	Garantované znečištění na odtoku (koncentrace)	
		minimální	maximální
BSK ₅	mg/l	25	40
CHSK	mg/l	100	120
NL	mg/l	20	30
N-NH ₄	mg/l	15	30
P-celk.	mg/l	3	5

Zdroj: Projektová dokumentace A (2008)

5.2.3 Struktura financování projektu ČOV

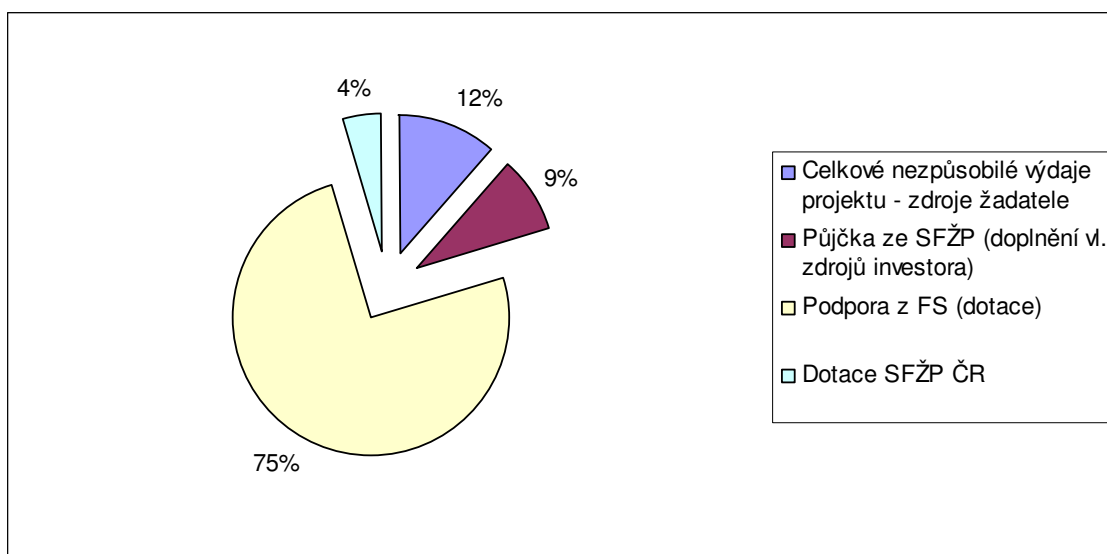
Celkové náklady na projekt čistírny odpadních vod v obci Strání byly z kalkulovány na 60.842.944 Kč. Dotace od Fondu soudržnosti činila celkem 45.619.124 Kč, podpora ze Státního fondu životního prostředí činila celkem 2.683.477 Kč a půjčka ze Státního fondu životního prostředí činila 5.366.955 Kč.

Tabulka 5: Struktura financování projektu ČOV ve Strání

Finanční zdroj (v Kč) / rok	2009	2010	2011	2012	CELKEM v Kč	v % k CZV
Celkové výdaje na projekt	2 947 630	29 226 712	28 668 602	0	60 842 944	
Celkové nezpůsobilé výdaje projektu	347 525	3 445 829	3 380 028	0	7 173 382	
Celkové způsobilé výdaje projektu	2 600 104	25 780 882	25 288 573	0	53 669 559	100
Zdroje žadatele	260 011	2 578 089	2 528 858	0	5 366 958	10
Půjčka ze SFŽP (doplnění vl. zdrojů investora)	260 010	2 578 088	2 528 857	0	5 366 955	10
Podpora z FS (dotace)	2 210 088	21 913 749	21 495 287	0	45 619 124	85
Dotace SFŽP ČR	130 005	1 289 044	1 264 428	0	2 683 477	5

Zdroj: Rozhodnutí o poskytnutí dotace, MŽP (2009)

Graf 8: Finanční zdroje – podíl dotací na celkových výdajích projektu

Zdroj: Rozhodnutí o poskytnutí dotace, MŽP (2009)

5.2.4 Vliv výstavby, užívání a provozu dokončené stavby ČOV na životní prostředí

V následující podkapitole shrnuji, jaké vlivy při výstavbě a provozu mají dopad na životní prostředí a jak jsou z hlediska projektu ošetřeny.

Stavební úpravy - protikorozní ochrana stavebních konstrukcí ČOV bude realizována vhodnými nátěrovými systémy. Nátěry ocelových konstrukcí budou provedeny v souladu s příslušnými normami pro dané prostředí. Místo dočasného svařování (pokud bude realizováno) bude opatřeno mobilním odsáváním a čištěním vzduchu v uzavřeném prostoru, z důvodů dodržení hygienických podmínek pro pracovní prostředí. Emise do okolního ovzduší potom prakticky nevznikají. Při provádění drobných demoličních prací dodavatel stavby zajistí minimalizaci množství prachu, např. kropením demolovaných konstrukcí. V průběhu realizace dojde v omezené míře ke zvýšení frekvence dopravy na místní komunikaci. Zhotovitel stavby zajistí, že z areálu budou vyjíždět pouze čistá zásobovací vozidla. Po dobu demolic a terénních prací lze předpokládat nahodilé emise polévatého prachu. Plošné emise prachu se na staveništi vyskytovat nebudou. Po dobu rekonstrukce nevznikají žádné škodlivé látky, které by měly nepříznivý vliv na životní prostředí. Nakládání s nebezpečnými odpady je vyřešeno. Při stavebních pracích nebudou pracovníci ve styku s nebezpečnými chemickými látkami. Ve stavbě není uvažováno se skladováním ani s manipulací s nebezpečnými látkami.

Odpadní voda, dešťové vody - z objektu ČOV jsou odvedeny tři druhy odpadních vod – vlastní splaškové vody, odpadní vody z technologie a dešťové vody (nejsou odpadními vodami). Závadné látky - za účelem chemického vysrážení fosforu se do aktivace bude dávkovat 40 % roztok síranu železitého. Ten bude skladován ve dvouplášťovém polyethylenovém zásobníku o objemu 4 m³, postaveném na betonovém základu vedle aktivační nádrže. Zásobník se bude doplňovat z autocisterny, bude vybaven plnicím potrubím, záchytnou vaničkou úkapů, hladinoměrem a zařízením pro monitorování průsaku chemikálie do ochranného pláště.

Negativní dopady na podzemní a povrchové vody se nepředpokládají. Podzemní voda v prostoru stavby nebude zasažena. Ke zhoršení odtokových poměrů nedojde. Rizika ve vztahu k podzemní a povrchové vodě a horninovému prostředí se minimalizují. Navrhované stavební rekonstrukce nejsou významným zdrojem znečištění ovzduší.

Provoz - areál ČOV se nerozšiřuje, s výjimkou umístění podzemních a zakrytých objektů předčištění odpadních vod v prostoru sběrného dvora a dostavby objektů kalového hospodářství v prostoru stávajících kalových polí. ČOV je instalována do samostatné zastřešené budovy. Tímto řešením dojde k významnému zamezení úniku pachů z provozu ČOV do okolního ovzduší. Instalovaná technologie zaručuje bezzápachový provoz ČOV. Vzhledem k povaze zdroje a jeho situování v území můžeme konstatovat, že emise pachových látek by neměly mít při správném provozování stavby významný negativní vliv na imisní situaci v okolí. ČOV je středním zdrojem znečištění ovzduší. Nejsou stanoveny emisní limity pro pachové látky.

Během provozu budou produkovány další odpady, související s vlastní produkcí ČOV, údržbou zařízení a komunální odpady. Komunální odpady, které vzniknou po dobu stavby budou odváženy na skládku komunálního odpadu Prakšická podle zavedeného systému svozu komunálního odpadu.

Vzhledem k tomu, že stavba bude prováděna ve stávajících uzavřených objektech a ve stávajícím provozovaném areálu čistírny odpadních vod, nebude mít negativní účinky na okolní pozemky.

5.3 Dotazníkové šetření

5.3.1 Dotazníkové šetření v obci Strání

Pro zjištění vlivů, které měla a má rekonstrukce ČOV na obyvatele obce Strání, jsem zpracoval dotazníkové šetření. Bylo přístupné na Internetu a obyvatelé obce se o něm dozvěděli z úvodní stránky oficiálních stránek obce, kde byli vybídnuti k vyplnění 9 otázek týkajících se čistírny odpadních vod a jejího financování.

Konstrukce dotazníku:

První dvě otázky se týkaly identifikace respondenta, jakého je pohlaví a zda je obyvatel obce Strání či ne. Tato informativní část dotazníku sloužila pro vyřazení respondentů, kteří nejsou obyvateli obce Strání a pro objektivní posouzení, zda jsou respondenti v pohlaví vyváženi.

V další části dotazníku, která měla zjišťovací charakter týkající se čistírny odpadních vod a její finanční podpory ze SF EU, respondenti odpovídali na otázky týkající se čistírny odpadních vod, jejího financování a otázky vztahující se k životnímu prostředí.

Analýza informativní části dotazníku:

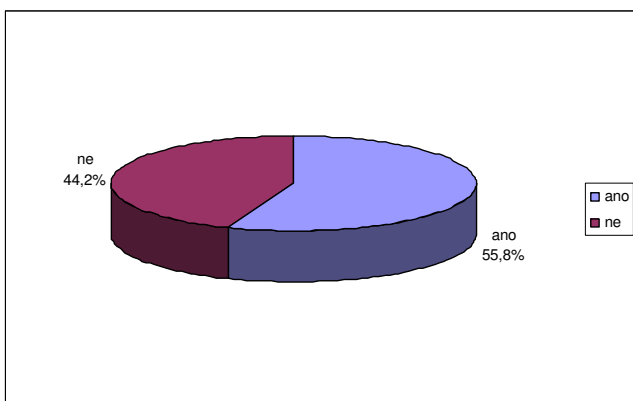
První otázka, která se týkala vymezení, zda je respondent obyvatel obce Strání či ne, vyloučila respondenty, kteří nejsou obyvateli obce. Zodpovědělo jí 218 respondentů tak, že 208 lidí odpovědělo, že jsou obyvateli obce a 10 respondentů odpovědělo, že obyvateli obce nejsou. Jelikož průzkum byl zveřejněn pouze na oficiálních internetových stránkách obce Strání, dalo se předpokládat, že v naprosté většině případů budou dotazník vyplňovat obyvatelé obce. Pro další šetření bylo 10 respondentů, kteří vyplnili, že nejsou obyvateli obce, vyřazeno.

Druhá otázka identifikovala pohlaví respondenta. Dotazník vyplnilo 118 mužů a 90 žen, což splňuje relativní vyváženost pohlaví respondentů v průzkumu. Z toho vyplývá, že dotazník vyplnilo 56,7 % mužů a 43,3 % žen.

Analýza zjišťovací části dotazníku:

Třetí otázka se týkala rekonstrukce čistírny odpadních vod ve Strání. Respondenti odpovídali, zda ví, že ČOV je podpořena ze strukturálních fondů EU. 116 respondentů (tj. 55,8 %) potvrdilo, že ano a 92 respondentů (tj. 44,2 %) ne. Svědčí to o malé informovanosti obyvatel o podporách ze strukturálních fondů EU. Obec by podporu z EU měla více propagovat, jelikož informovanost občanů není dostatečná.

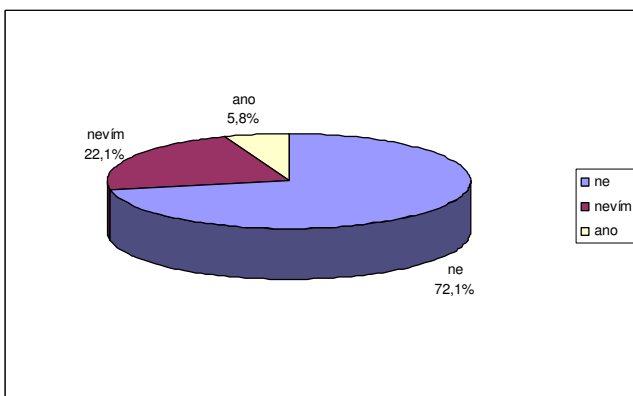
Graf 9: Víte o tom, že rekonstrukce čistírny odpadních vod (ČOV) v obci Strání je podporována ze strukturálních fondů EU?

Dotazníkové šetření (2010)

Čtvrtá otázka se týkala názorů respondentů, zda si myslí, že bez finanční podpory strukturálních fondů EU byla provedena rekonstrukce ČOV v obci Strání takto brzy. 150 respondentů (tj. 72,1 %) jsou názoru, že by rekonstrukce bez podpory provedena nebyla. 46 respondentů (22,1 %) odpovědělo, že neví a 12 respondentů (5,8 %) odpovědělo, že by byla rekonstrukce realizována i bez podpory SF EU. Je patrné, že většina respondentů chápe důležitost finanční podpory ze strukturálních fondů EU.

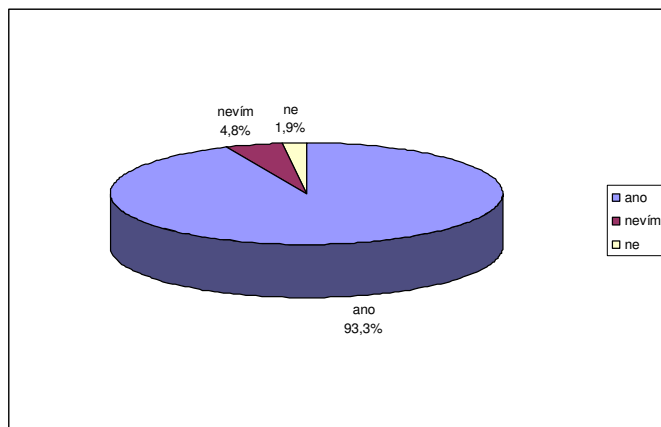
Graf 10: Myslíte, že by bez finanční podpory strukturálních fondů EU byla provedena rekonstrukce ČOV v obci Strání již takto brzy?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

V páté otázce respondenti vyjádřili, zda je inovace ČOV přínos pro životní prostředí a krajinu okolo obce. 194 respondentů (93,3 %) odpovědělo kladně, 10 respondentů (4,8 %) odpovědělo, že neví a 4 odpověděli záporně. To značí kladný vztah obyvatel obce Strání k životním prostředí.

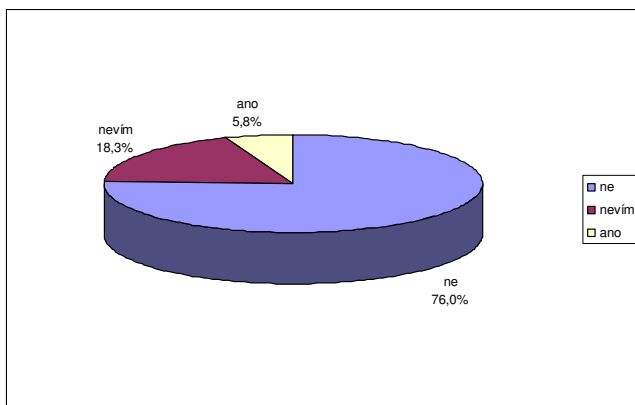
Graf 11: Považujete rekonstruovanou ČOV v obci Strání jako přínos pro životní prostředí a krajinu okolo Vás?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

Šestá otázka nepřekvapila svým výsledkem. Respondenti byli tázáni, zda by byli ochotni na rekonstrukci ČOV přispět z vlastních zdrojů. Částka vypočtená na obyvatele činí 16 488 Kč. 158 respondentů (76 %) odpovědělo ne, 38 (18,3 %) nevím a 12 respondentů (5,8 %) ano. Z toho vyplývá, že pokud by čistírna nebyla podporována ze strukturálních fondů EU, pravděpodobně by se její rekonstrukce vůbec nerealizovala.

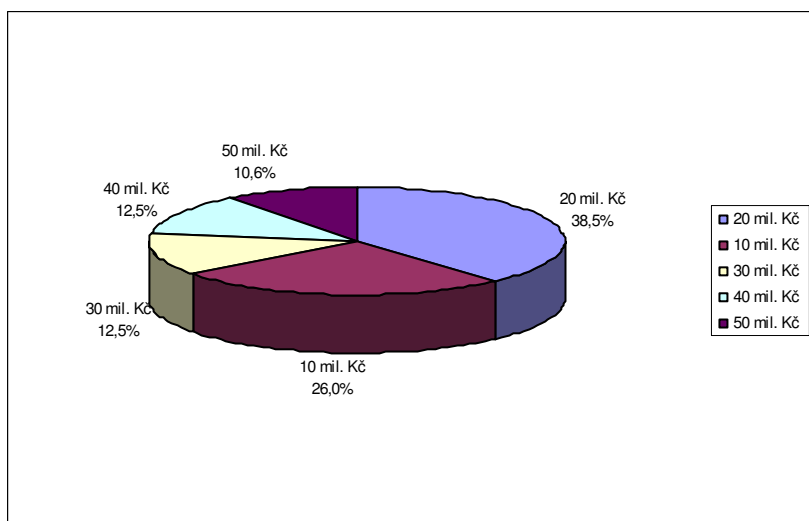
Graf 12: Pokud by se nerealizoval projekt čistírny odpadních vod ze strukturálních fondů EU, byli byste ochotni na rekonstrukci ČOV přispět z vlastních zdrojů jako obyvatelé obce (částka přepočtená na obyvatele činí 16.488 Kč)?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

Nejzajímavější výsledek poskytla **otázka č. 7**, která ukázala, že obyvatelé nemají přehled, jaká je výše dotace ze strukturálních fondů EU podporující ČOV. 80 respondentů (38,5 %) odpovědělo, že 20 mil. Kč, 54 lidí (26 %) odpovědělo 10 mil. Kč, 26 lidí (12,5 %) odpovědělo 40 mil. Kč a stejný počet odpovědělo 30 mil. Kč. Správnou výši dotace cca 50 mil. Kč odpovědělo pouze 22 respondentů (10,6 %).

Graf 13: Víte, kolik přibližně činila podpora ze strukturálních fondů EU na rekonstrukci ČOV v obci Strání?

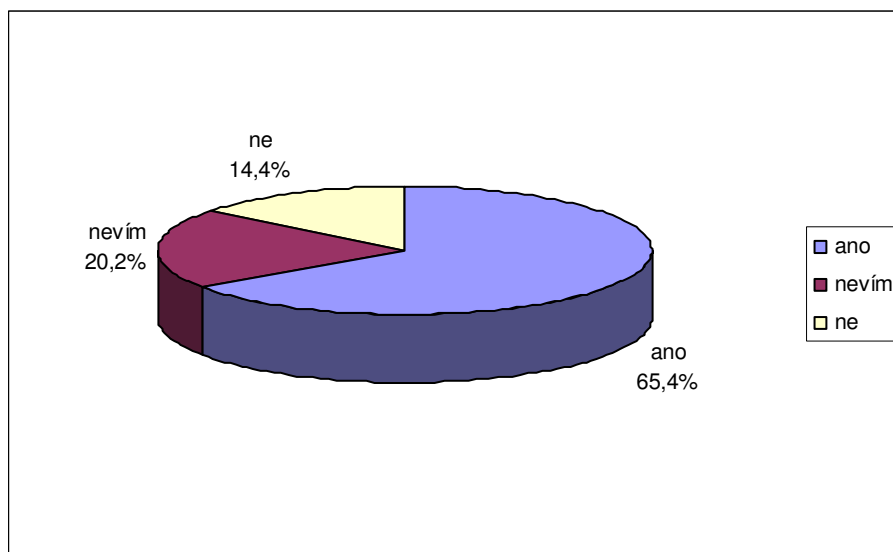

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

Osmá otázka se týkala ochrany životního prostředí, zda ho respondenti preferují před finančními zájmy. 136 lidí (65,4 %) odpovědělo ano, 42 respondentů (20,2 %) odpovědělo, že neví a 30 respondentů (14,4 %) odpovědělo negativně. Většina kladných odpovědí je známkou správného environmentálního názoru obyvatel obce.

Graf 14: Preferujete ochranu životního prostředí před finančními zájmy (v opačném případě i za cenu znečištěné vody vypouštěné do potoka)?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

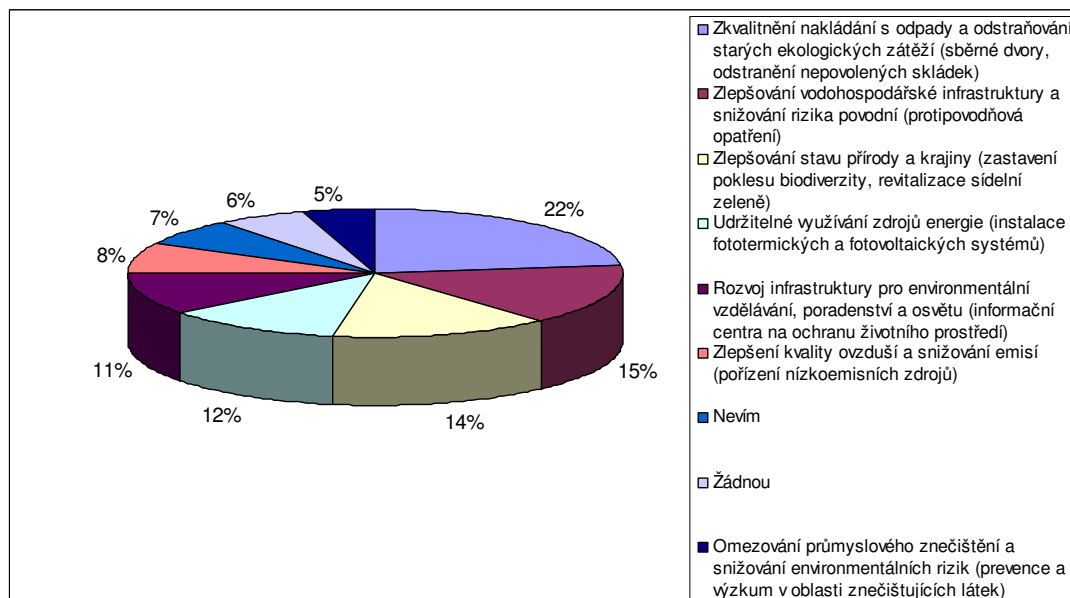
Poslední otázka měla za úkol zjistit, jakou další prioritní osu z Operačního programu Životní prostředí by doporučili obyvatelé pro obec Strání. Z výsledků v tabulce 6 a grafu 15 je patrné, že obec Strání by se v dalším projektu měla zaměřit na sběrné dvory a odstraňování nepovolených skládek (48 %) a na protipovodňová opatření (32 %).

Tabulka 6: Jakou další prioritní osu z Operačního programu Životní prostředí byste doporučil/a pro obec Strání?

Jakou další prioritní osu z Operačního programu Životní prostředí byste doporučil/a pro obec Strání?	Počet respondentů
Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží (sběrné dvory, odstranění nepovolených skládek)	48
Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní (protipovodňová opatření)	32
Zlepšování stavu přírody a krajiny (zastavení poklesu biodiverzity, revitalizace sídelní zeleně)	30
Udržitelné využívání zdrojů energie (instalace fototermických a fotovoltaických systémů)	24
Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu (informační centra na ochranu životního prostředí)	22
Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí (pořízení nízkoemisních zdrojů)	16
Nevím	14
Žádnou	12
Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik (prevence a výzkum v oblasti znečišťujících látek)	10

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

Graf 15: Jakou další prioritní osu z Operačního programu Životní prostředí byste doporučil/a pro obec Strání?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

5.3.2 Shrnutí dotazníkového šetření v obci Strání

Dotazníkové šetření v obci Strání vyplnilo 5,64 % obyvatel obce. Mezi respondenty převažovali muži, což neodpovídá celkovému poměru mužů a žen v obci, což svědčí o tom, že muži mají pravděpodobně větší vztah k investicím v obci. Poměrně vysoké procento respondentů (44%) vůbec neví, že je rekonstrukce čistírny odpadních vod v obci podporována ze strukturálních fondů EU, což je známka malé propagace podpory SF EU ze strany obce a malé informovanosti o projektu rekonstrukce ČOV obecně. Přesto je více než dvě třetiny respondentů názoru, že bez finanční podpory strukturálních fondů EU by se rekonstrukce neuskutečnila takto brzy. Vzhledem k tomu, že kromě podpory ze SF EU a ze SFŽP si musela obec na projekt ještě vzít půjčku od SFŽP, odpovídá tato odpověď realitě. Naprostá většina respondentů považuje rekonstrukci ČOV za přínos pro životní prostředí a krajinu okolo obce, ale více než dvě třetiny respondentů odpověděly, že by nebyly ochotny hradit projekt z vlastních zdrojů a přibližně stejný počet respondentů odhadl podporu ze SF EU menší než 20 mil. Kč. Jen jedna desetina respondentů správně zodpověděla 50 mil. Kč. Pokud by věděli, že podpora je tak velká, předpokládám, že by se dostala rekonstrukce ČOV na jednání zastupitelstva již dříve na základě tlaku obyvatel. Dvě třetiny respondentů obce preferují ochranu životního prostředí před finančními zájmy, což ale nekorresponduje s tím, že by nebyli ochotni přispět na ČOV z vlastních zdrojů. O zájmu občanů o kvalitu životního prostředí vypovídá i skutečnost, že dalším projektem, který by chtěli obyvatelé ze SF EU využít, je z prioritní osy Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží.

5.3.3 Dotazníkové šetření v obci Bánov

Pro zjištění situace v obci, která čistírnu odpadních vod nemá a patří do kategorie nařízení EHS a ČOV by měla mít do konce roku 2010, jsem provedl v obci Bánov dotazníkové šetření podobné tomu, které proběhlo v obci Strání, která už ČOV má. Bylo přístupné na Internetu a obyvatelé obce se o něm dozvěděli z úvodní stránky oficiálních stránek obce, kde byli vybídnuti k vyplnění 10 otázek týkajících se čistírny odpadních vod a jejího financování.

Konstrukce dotazníku:

První dvě otázky se týkaly identifikace respondenta, jakého je pohlaví a zda je obyvatel obce Bánov či ne. Tato informativní část dotazníku sloužila pro vyřazení respondentů, kteří nejsou obyvateli obce Bánov a pro objektivní posouzení, zda jsou respondenti v pohlaví vyváženi.

V další části dotazníku, která měla zjišťovací charakter, respondenti odpovídali na otázky týkající se čistírny odpadních vod, jejího financování a otázky vztahující se k životnímu prostředí.

Analýza informativní části dotazníku:

První otázka, která se týkala vymezení, zda je respondent obyvatel obce Bánov či ne, vyloučila respondenty, kteří nejsou obyvateli obce Bánov. Zodpovědělo ji 115 respondentů tak, že 110 lidí odpovědělo, že jsou obyvateli obce a 5 respondentů odpovědělo, že obyvateli obce nejsou. Jelikož průzkum byl zveřejněn pouze na oficiálních internetových stránkách obce Strání, dalo se předpokládat, že v naprosté většině případů budou dotazník vyplňovat obyvatelé obce. Pro další šetření bylo 5 respondentů, kteří vyplnili, že nejsou obyvateli obce, vyřazeno.

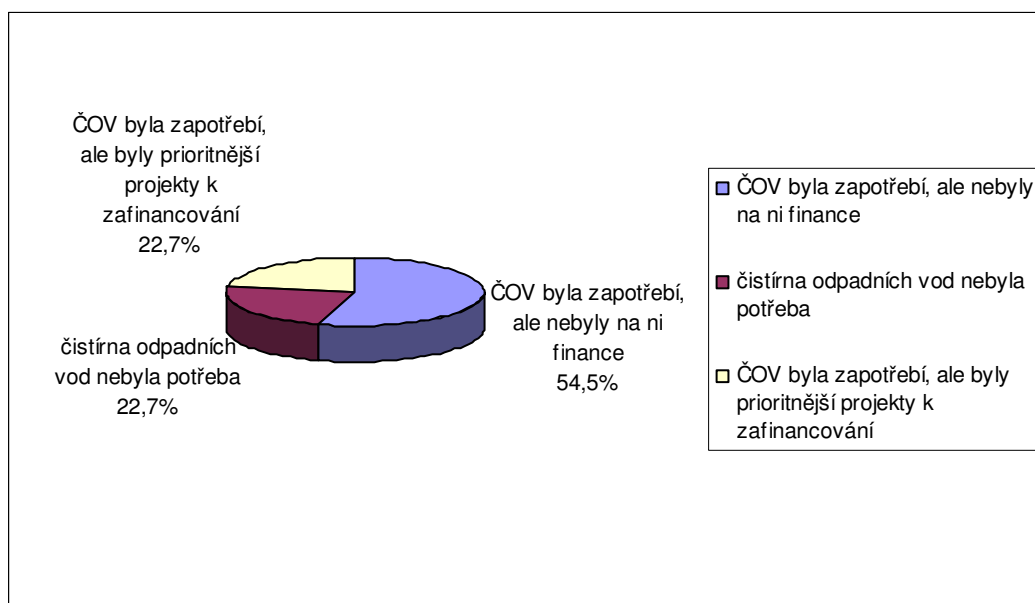
Druhá otázka identifikovala pohlaví respondenta. Dotazník vyplnilo 75 mužů a 35 žen, což splňuje relativní vyváženost pohlaví respondentů v průzkumu. Z toho vyplývá, že dotazník vyplnilo 68,2 % mužů a 31,8 % žen.

Analýza zjišťovací části dotazníku:

Třetí otázka se týkala výstavby čistírny odpadních vod v obci Bánov. Respondenti odpovídali, zda ví, že se v obci plánuje výstavba ČOV. 110 respondentů (100%) odpovědělo, že ano a žádný z respondentů neodpověděl záporně. Svědčí to o dobré informovanosti obyvatel o dění v obci.

Čtvrtá otázka se týkala názorů respondentů, z jakého důvodu dle jejich názoru nemá obec Bánov dosud ČOV. 60 respondentů (54,5 %) je názoru, že ČOV byla zapotřebí, ale chyběly na ni finance. 25 respondentů (22,7%) odpovědělo, že ČOV dosud nebylo potřeba a stejný počet respondentů odpovědělo, že ČOV byla zapotřebí, ale přednost měly prioritnější projekty.

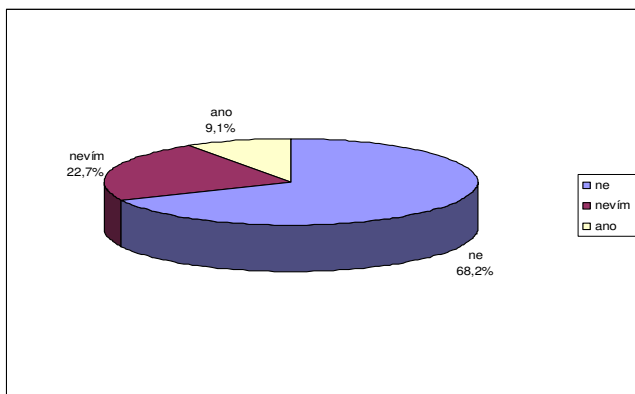
Graf 16: Z jakého důvodu obec Bánov dle Vašeho názoru nemá dosud čistírnu odpadních vod (ČOV)?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

Pátá otázka se týkala názorů respondentů, zda si myslí, že bez finanční podpory strukturálních fondů EU by byla zahájena výstavba ČOV v obci Bánov. 75 respondentů (68,2 %) jsou názoru, že by výstavba ČOV bez podpory SF EU provedena nebyla. 25 respondentů (22,7 %) odpovědělo, že neví a 10 respondentů (9,1 %) odpovědělo, že by byla rekonstrukce zrealizována i bez podpory SF EU. Je patrné, že většina respondentů chápe důležitost finanční podpory ze strukturálních fondů EU.

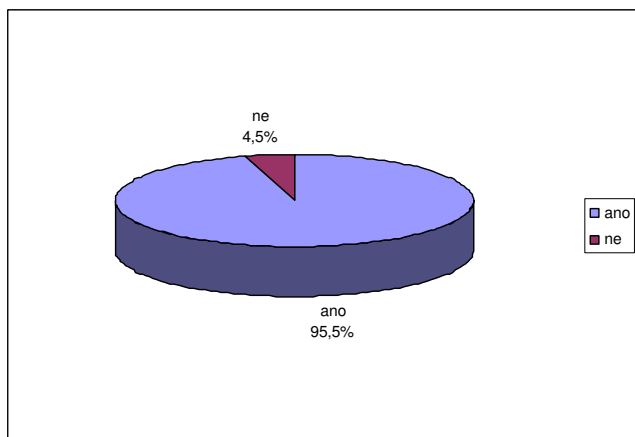
Graf 17: Myslíte, že bez finanční podpory strukturálních fondů EU by se výstavba ČOV v obci Bánov realizovala?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

V šesté otázce respondenti vyjádřili, zda je výstavba ČOV přínos pro životní prostředí a krajinu okolo obce. 105 respondentů (95,5 %) odpovědělo kladně, 5 respondentů (4,5 %) odpovědělo záporně. To značí kladný vztah obyvatel obce Bánov k životnímu prostředí.

Graf 18: Považujete výstavbu ČOV v obci Bánov jako přínos pro životní prostředí a krajinu okolo Vás?

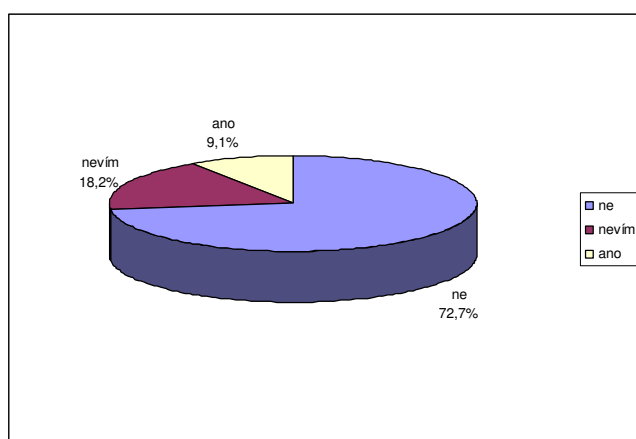

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

Sedmá otázka nepřekvapila svým výsledkem, respondenti byli tázáni, pokud by se nerealizoval projekt čistírny odpadních vod ze strukturálních fondů EU, zda by byli

ochotni na výstavbu ČOV přispět z vlastních zdrojů jako obyvatelé obce (částka přepočtená na obyvatele odhadem cca 10 - 20 tis. Kč). 80 respondentů (72,7 %) odpovědělo ne, 20 respondentů (18,2 %) odpovědělo, že neví a 10 respondentů (9,1 %) odpovědělo kladně. Z toho vyplývá, že pokud by čistírna nebyla podporována ze strukturálních fondů EU, pravděpodobně by se její výstavba vůbec nerealizovala.

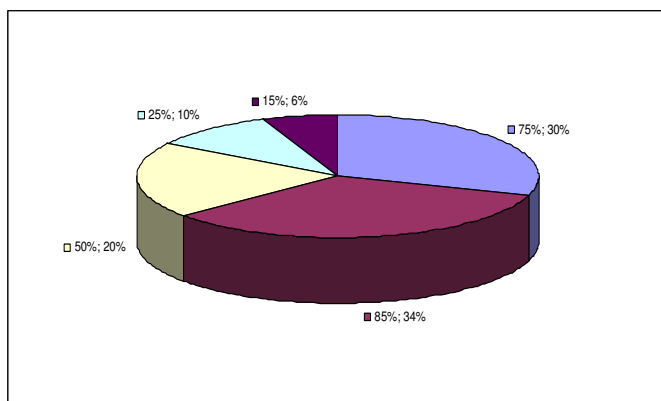
Graf 19: Pokud by se nerealizoval projekt čistírny odpadních vod ze strukturálních fondů EU, byli byste ochotni na výstavbu ČOV přispět z vlastních zdrojů jako obyvatelé obce (částka přepočtená na obyvatele odhadem cca 10-20 tis. Kč)?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

Nejzajímavější výsledek poskytla **otázka č. 8**, která ukázala, že obyvatelé nemají přehled, jaká je výše dotace ze strukturálních fondů EU podporující ČOV. 55 respondentů (50 %) odpovědělo, že podpora činí 75 %, 25 respondentů (22,7 %) odpovědělo, že činí 85 %, což je správný výsledek, 15 respondentů (13,6 %) odpovědělo 50 %, 10 respondentů (9,1 %) odpovědělo 25 % a 5 lidí odpovědělo 15%.

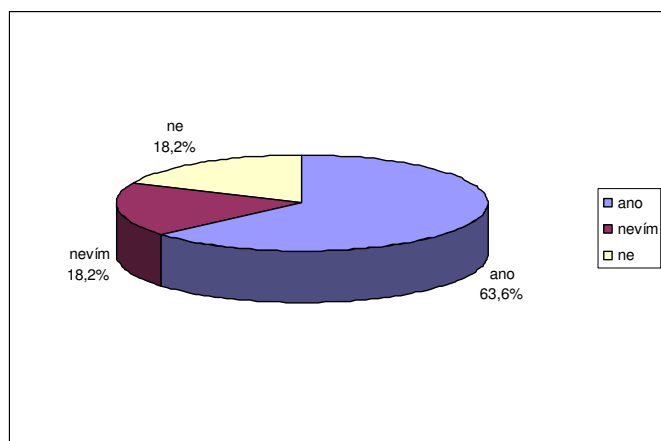
Graf 20: Víte, kolik přibližně činí v % podpora ze strukturálních fondů EU na výstavbu ČOV?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

Devátá otázka se týkala ochrany životního prostředí, zda ho respondenti preferují před finančními zájmy. 70 lidí odpovědělo ano, 20 neví a 20 ne. Většina kladných odpovědí je známkou správného environmentálního názoru obyvatel obce.

Graf 21: Preferujete ochranu životního prostředí před finančními zájmy (v opačném případě i za cenu znečištěné vody vypouštěné do potoka)?

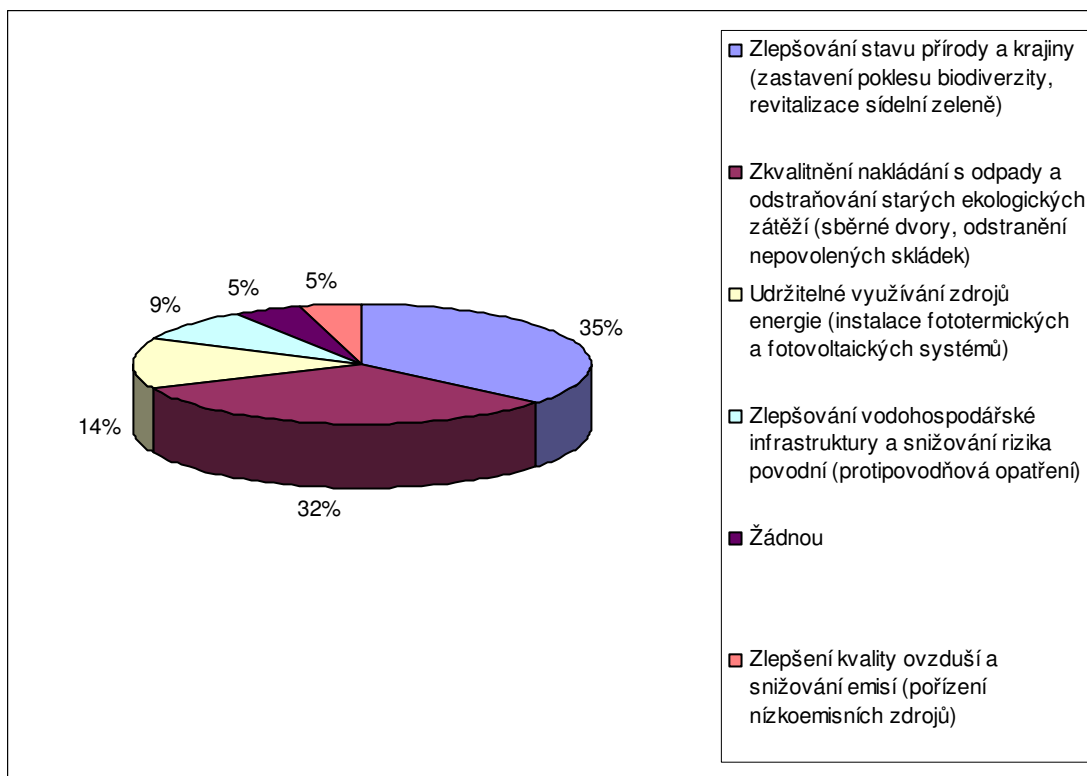
Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

Poslední otázka měla za úkol zjistit, jakou další prioritní osu z Operačního programu Životní prostředí by doporučili obyvatelé pro obec Bánov. Z výsledků a z grafu 22 je patrné, že obec Bánov by se v dalším projektu měla zaměřit na prioritní osy Zlepšování

stavu přírody a krajiny a Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží.

Graf 22: Jakou další prioritní osu z Operačního programu Životní prostředí byste doporučil/a pro obec Bánov?

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

5.3.4 Shrnutí dotazníkového šetření v obci Bánov

Dotazníkové šetření v obci Bánov vyplnilo podobně jako v obci Strání jen 5,23 % obyvatel obce. Přesto, že jde o poměrně malý vzorek pro naše pilotní šetření je důležité, že jde o poměrně stejně početné vzorky respondentů. Převažovali opět muži o 18,2 % oproti ženám, podobně jako u obce Strání, ale v Bánově poměr mužů a žen více odpovídá skladbě respondentů. Všichni respondenti, kteří vyplnili dotazník, jsou informováni o tom, že se v obci Bánov plánuje výstavba čistíren odpadních vod, což je známka dobré informovanosti obyvatel obce.

Přibližně dvě třetiny respondentů jsou názoru, že bez finanční podpory strukturálních fondů EU by se výstavba ČOV neuskutečnila. Jako důvod, proč obec nemá dosud ČOV, uvedli respondenti nedostatek finančních prostředků. Naprostá většina respondentů považuje rekonstrukci ČOV za přínos pro životní prostředí a krajinu okolo obce, ale více než dvě třetiny respondentů odpověděly, že by nebyly ochotny hradit projekt z vlastních zdrojů. Přibližně polovina respondentů odhadla podporu ze SF EU menší než je ve skutečnosti. Dvě třetiny respondentů obce preferují ochranu životního prostředí před finančními zájmy, což ale nekoresponduje s tím, že by nebyly ochotny přispět na ČOV z vlastních zdrojů. Dalším projektem, který by chtěli obyvatelé ze SF EU využít, je z prioritní osy Zlepšování stavu přírody a krajiny.

6. Shrnutí a závěry na základě provedeného šetření

Vypovídací schopnost tohoto dotazníkového šetření je limitována pilotním výběrem dvou obcí a malým počtem respondentů. Na základě provedených dotazníkových šetření v obcích Strání a Bánov vyplývá, že informovanost obyvatel je v případě výstavby i rekonstrukce čistírny odpadních vod na dobré úrovni. Obyvatelé obou obcí se zajímají o otázky životního prostředí. ČOV považují za přínos pro životní prostředí a krajinu okolo nich a preferují ochranu životního prostředí před finančními zájmy. Projekt by ale nechtěli hradit z vlastních zdrojů a chápou, že kdyby nebyl projekt výstavby a rekonstrukce ČOV dotován strukturálními fondy Evropské unie, nebyl by pravděpodobně vůbec realizován. V obou obcích mají obyvatelé menší přehled o tom, kolik vůbec finanční podpora ze SF EU tvoří z celkových nákladů na projekt. Je patrné, že obecně obyvatelé předpokládají, že podpora ze SF EU je nižší než reálných 85 %. Srovnání výsledků uvádím přehledně v tabulce 7, podrobnější srovnání výsledků dotazníkových šetření v obcích Strání a Bánov uvádím v příloze 3.

Tabulka 7: Srovnání výsledků provedených šetření

Dotazníková otázka	převažující odpověď		Shoda/rozdíl
	Strání	Bánov	
Počet respondentů z celkového počtu obyvatel obce	5,64%	5,23%	shoda
Poměr respondentů (muži vs. ženy)	56,7:43,3	68,2:31,8	-
Povědomost o plánované výstavbě ČOV	-	ano	-
Rekonstrukce čistírny je financována ze SF EU	ano	-	-
Výstavba/rekonstrukce ČOV bez podpory SF EU	ne	ne	shoda
Přínos ČOV pro životní prostředí v okolí obce	ano	ano	shoda
Financování ČOV z vlastních zdrojů obyvatel obce	ne	ne	shoda
Kolik činí podpora ČOV ze SF EU	34% (20 mil. Kč)	75%	rozdíl
Preference ochrany životního prostředí před fin. zájmy	ano	ano	shoda
Další projekt ze strukturálních fondů (prioritní osa)	prio. osa 4	prio. osa 6	rozdíl
Důvod proč nemá obec Bánov ČOV	-	nedostatek fin. prostředků	-

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)

Další oblastí, kterou by chtěli obyvatelé využít z podpor ze SF EU jsou prioritní osy pro Zkvalitnění nakládání s odpady a ostraňování starých ekologických zátěží, Zlepšování stavu přírody a krajiny a Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní.

Při porovnání výsledků dotazníkového šetření obce Strání, která rekonstrukci ČOV provedla a obce Bánov, která doposud ČOV neměla a teprve plánuje její výstavbu, jsem nezjistil v environmentálních přístupech obyvatel odlišnosti, tudíž se nepotvrdila hypotéza, že by obyvatelé obce Bánov, kteří ČOV nemají, byli méně informováni či by měli odlišný postoj k životnímu prostředí. Hlavním důvodem, proč ještě ČOV nemají, byl nedostatek financí v obecním rozpočtu na pokrytí neuznatelných nákladů a na pokrytí spolufinancování projektu.

Závěrem šetření konstatuji, že v oblasti čistíren odpadních vod převládá teorie regionálního rozvoje založená na tzv. přístupu “shora – dolů”, tzn. s podporou exogenních faktorů růstu, jelikož občané neměli vliv na výstavbu ČOV, přestože jsou ekologicky založeni a tento podnět vyšel až z podnětu Evropské unie zajistit obce nad 2 000 EO do konce roku 2010 čistírnami odpadních vod.

7. Závěr

Má diplomová práce na téma Možnosti využití podpory strukturálních fondů EU na zlepšení kvality životního prostředí se zabývá analýzou nejvyužívanějšího typu projektu z oblasti životního prostředí a tím jsou čistírny odpadních vod v obcích nad 2000 ekvivalentních obyvatel. Teoretickými východisky v této problematice jsou specifikace regionálního rozvoje a regionální politiky a jejich důležitost v oblasti environmentálního managementu a v rozvoji regionální technické infrastruktury v návaznosti na ekologické motivy.

Z teoretických východisek je patrné, že zlepšení kvality životního prostředí je nutno podporovat ze zdrojů nadnárodních a environmentální opatření a environmentální politika musí být součástí každé regionální politiky. Zároveň nelze oddělit životní prostředí od ekonomické činnosti, jelikož vliv investic do ochrany životního prostředí má vliv i na makroekonomické ukazatele.

Evropská unie, jejíž členy jsme od roku 2004, si je vědoma důležitosti regionální politiky s důrazem kladeným na ochranu životního prostředí především prostřednictvím tzv. evropské politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Hlavními nástroji regionální a strukturální politiky EU jsou strukturální fondy a Fond soudržnosti, jež pozitivně přispívají ke snižování regionálních rozdílů a ke zlepšování životního prostředí a různou měrou se podílejí na výstavbě infrastruktury, např. čistíren odpadních vod. Operační program Životní prostředí, který v ČR zastupuje oblast ochrany životního prostředí, je z pohledu objemu finančních prostředků největší.

Na základě strukturální politiky Evropské unie, ve které jsou ekologické aspekty zahrnuty jako jeden z hlavních pilířů, čerpá Česká republika ze strukturálních fondů pomocí projektů finanční prostředky na zlepšení kvality životního prostředí. Z provedené analýzy rozdělení finanční podpory Operačního programu Životní prostředí vyplývá, že největší finanční zastoupení (tj. nejvyšší podíl na finanční alokaci) mají typy projektů, které se týkají zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní, hlavně snížení znečištění vod. Nejvyužívanějším typem projektu této oblasti podpory je výstavba, rekonstrukce a intenzifikace čistírny

odpadních vod v aglomeracích nad 2 000 EO. Čistíren odpadních vod každým rokem přibývá. Tento růst je ovlivněn nejen státní politikou životního prostředí, ale také závazkem k Evropské unii, kde se ČR zavázala do 31.12. 2010, že každá obec nad 2 000 EO bude mít do tohoto data zajištěnou výstavbu čistírny odpadní vod. Jelikož náklady na projekt tohoto rozsahu jsou velké, využívají obce možnost čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU, konkrétně z OPŽP, prioritní osy I.

Z provedeného pilotního výběrového dotazníkového šetření v obcích Strání a Bánov vyplývá, že informovanost obyvatel je v případě výstavby i rekonstrukce čistírny odpadních vod na dobré úrovni. Obyvatelé obou obcí jsou ekologicky smyšlejší, jelikož ČOV považují za přínos pro životní prostředí a krajinu okolo nich a preferují ochranu životního prostředí před finančními zájmy. Projekt by ale nechtěli hradit z vlastních zdrojů a chápou, že kdyby nebyl projekt výstavby a rekonstrukce ČOV dotován strukturálními fondy Evropské unie, nebyl by pravděpodobně vůbec realizován. V obou obcích mají obyvatelé menší přehled o tom, kolik vůbec finanční podpora ze SF EU tvoří z celkových nákladů na projekt. Je patrné, že obecně obyvatelé předpokládají, že podpora ze SF EU je nižší než reálných 85 %.

Dalšími oblastmi, kterou by chtěli obyvatelé využít z podpor ze SF EU, jsou prioritní osy pro Zkvalitnění nakládání s odpady a ostraňování starých ekologických zátěží, Zlepšování stavu přírody a krajiny a Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní.

Při porovnání výsledků dotazníkového šetření obce Strání, která rekonstrukci ČOV provedla a obce Bánov, která doposud ČOV neměla a teprve plánuje její výstavbu, jsem nezjistil v environmentálních přístupech obyvatel odlišnosti, tudíž se nepotvrdila hypotéza, že by obyvatelé obce Bánov, kteří ČOV nemají, byli méně informováni či by měli odlišný postoj k životnímu prostředí. Hlavním důvodem, proč ještě ČOV nemají, byl nedostatek financí v obecním rozpočtu na pokrytí neuznatelných nákladů a na pokrytí spolufinancování projektu.

Závěrem práce mohu konstatovat, že v oblasti čistíren odpadních vod převládá teorie regionálního rozvoje založená na tzv. přístupu “shora – dolů”, tzn. s podporou exogenních faktorů růstu, jelikož občané neměli vliv na výstavbu ČOV, přestože jsou ekologicky založeni a tento podnět vyšel až z požadavku Evropské unie zajistit obce nad 2 000 EO do konce roku 2010 čistírnami odpadních vod.

8. Summary

In my thesis titled „The Possibilities of Using Support of EU Structural Funds on Enhancing the Quality of Environment“, I focused on the analysis of the most often-used type of project in the area of environment protection, i.e. on a waste water treatment plant (further referred to as WWTP) in municipalities with over 2 000 equivalent inhabitants. The theoretical basis of this issue is the specification of regional development and regional policy and their importance in the field of environmental management and in the development of regional technical infrastructure in connection with environmental motives.

The aim of this thesis is to determine the public awareness about the possibilities of financial support from the EU funds on enhancing the quality of environment with the special emphasis on waste water and the WWTPs in the Czech Republic. It was studied, whether the attitudes and the public awareness play a role in the construction of WWTPs. Whereas the weight of public opinion in decision-making also testifies the extent of public decision making power on the outcomes of decision making about environmental management, the goal of this work is also to verify the degree of public involvement into the public decision making processes.

It appears from the performed pilot questionnaire survey in the municipalities Strání and Bánov that the public awareness in the case of construction or reconstruction of WWTP is sound. The inhabitants of both municipalities are ecologically minded, since they consider the WWTP as a benefit for the environment and landscape surrounding them and they prefer the protection of environment instead of the financial interests. Other areas that the inhabitants would like to finance from the support of the EU structural funds are the priority axes for enhancing the waste management and removing the old environmental burdens, improving the state of nature and landscape and improving the water-related infrastructure and reducing the flood risks.

When comparing the results of the questionnaire surveys of the municipality Strání, which carried out a reconstruction of the WWTP and the municipality Bánov, which has no WWTP yet and it only plans its construction in the future, I found no difference in

environmental attitudes of the inhabitants, therefore a hypothesis, that the inhabitants of the municipality Bánov who do not have the WWTP were less aware or had a different attitude towards the environment, was not confirmed. The main reason, why they do not have the WTTP yet, was lack of financial sources in the municipal budget for covering of not reimbursable costs and co-financing of the project.

In the conclusions of the work I state that in the area of the WWTPs is predominant the theory of regional development based on the so-called "top - down" approach, i.e. with the support of exogenous growth factors, since the inhabitants have no influence on the construction of the WWTP, although they are ecologically founded, and the initiative went off from the European Union, which wanted to ensure that the municipalities over 2 000 equivalent inhabitants have the WWTPs by the end of 2010.

9. Přehled použité literatury

BOHÁČKOVÁ, I., HRABÁNKOVÁ, M. *Strukturální politika Evropské unie*. 1. vydání Praha: C. H. Beck, 2009. 188 s. ISBN 978-80-7400-111-6.

BRONCOVÁ, D. *Historie kanalizací: dějiny odvádění a čištění odpadních vod v Českých zemích*. 1. vydání. Praha: MILPO MEDIA s.r.o., 2002. 259 s. ISBN 80-86098-25-7.

EKOLIST. *WWF kritizuje Česko za nedostatky ve vodohospodářské politice*. 2009. [cit. 2010-04-01]. Dostupný z WWW: <
http://www.ekolist.cz/zprava.shtml?x=2184810&all_ids=1>.

FUKA, T. *Chemické metody čištění odpadních vod*. 1. vydání. Praha: KZT s.r.o., 1997. ISBN 80-902186-3-5.

HUČKA, M. *Strukturální politika a její regionalizace*. 1. vyd. Ostrava: Repronis Ostrava, 2001. 114 s. ISBN 80-86122-90-5.

CHVOJKOVÁ, A.; KVĚTOŇ, V., a kol. *Finanční prostředky fondů EU v programovacím období 2007 - 2013*. 1. vydání. Praha: Ireas o.p.s., 2007. 183 s. ISBN 978-80-86684-43-7.

JECH, K., DLOUHÝ, J. *Průvodce ochránce životního prostředí Evropskou unií*. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2000. 79 s. ISBN 80-86345-08-4, ISBN 80-86506-05-3.

JÍLKOVÁ, J. *Daně, dotace a obchodovatelná povolení – nástroje ochrany ovzduší a klimatu*. 1. vydání. Praha: Ireas o.p.s., 2003. 156 s. ISBN 80-86684-04-0

KOČÍKOVÁ, P. *Evropská unie a životní prostředí*. MONTANEX a.s., 1998. 182 s. ISBN 80-85780-98-4.

Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.

KOUKAL, Pavel. *Závazky České republiky k Evropské unii do roku 2010*. *Časopis Stavebnictví* [online]. 2007, 01/07 [cit. 2009-12-15]. Dostupný z WWW: <http://www.casopisstavebnictvi.cz/zavazky-ceske-republiky-k-evropske-unii-do-roku-2010_A39_I1>.

LAPKA, M., CUDLÍNOVÁ, E. *Úvod do krajinné ekologie pro rozvoj venkova*. 2008. 86 s. ISBN 978-80-7394-077-5

MAIER, G., TÖDTLING, F. *Regionálna a urbanistická ekonomika. Regionálny rozvoj a regionálna politika*. Bratislava: Elita, 1998.

MMR - Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Strukturální fondy EU*. 1. vydání. Praha, 2003. 196 s.

MMR - Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Strategie regionálního rozvoje České republiky*. 1. vydání. EPAVA, 2006. 163 s. ISBN 80-239-7497-1.

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Strukturální fondy EU : Informace o fondech EU* [online]. 2009 [cit. 2009-12-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU>>.

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Strukturální fondy EU : Informace o fondech EU* [online]. 2009 [cit. 2009-12-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Rizeni-fondu-EU/Horizontalni-priority>>.

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Strukturální fondy EU : Informace o fondech EU* [online]. 2010 [cit. 2010-01-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU/Regionalni-politika-EU>>.

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. *Strukturální fondy EU : Měsíční monitorovací zpráva* [online]. 2009 [cit. 2009-12-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Narodni-organ-pro-koordinaci/Dokumenty/Zpravy-2/MMZ/FileList/2009/MMZ---prosinec-2009>>.

MZE – Ministerstvo zemědělství ČR. *Základní koncepční přístupy k intenzifikaci středních a velkých čistíren odpadních vod*. Praha, 1997.

MŽP - Ministerstvo životního prostředí ČR. *Podpora ochrany životního prostředí v České republice*. CENIA, 2006. 104 s. ISBN 80-7212-439-0.

MZP – Ministerstvo životního prostředí ČR. *Operační program Životní prostředí : Stručně o OP Životní prostředí* [online]. 2007 [cit. 2009-12-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.opzp.cz/sekce/16/strucne-o-op-zivotni-prostredi/>>.

MOLDAN, B. a kol. *Ekonomické aspekty ochrany životního prostředí*. 1. vydání. Praha, 1997. 307 s. ISBN 80-7184-434-9.

Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 z 11. 7. 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení Nařízení (ES) č. 1260/1999, *Úřední věstník EU*, L 210.

OECD. *Environmental Policies and Employment*. 1997. 117 s. ISBN 9789264154049

REKTOŘÍK, J., ŠELEŠOVSKÝ, J. a kolektiv. *Sociální a technická infrastruktura*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 135 s. ISBN 80-210-2956-0

SFŽP ČR- Státní fond životního prostředí ČR. *Programový dokument OPŽP pro období 2007 - 2013*. Praha, červen 2008.

SKOKAN, K. *Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji*. 1. vydání. Ostrava, 2004. 160 s. ISBN 80-7329-059-6.

SMAŽÍK, J. Příprava výstavby ČOV a kanalizace. *Vodní hospodářství*. 2009, 59, 12, s. 425-426. ISSN 1211-0760.

STRÁNÍ - Oficiální stránky obce Strání: *Informace o obci* [online]. 2007 [cit. 2009-12-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.strani.cz/content/2>>.

SWEENEY, G. (ed.). *Regional and local development*. Dublin: Built Environment Research Centre, 1995.

VANHOVE, N. A., KLAASEN, L. H. *Regional Policy: A European Approach*. Aveburg, Kong-Singapore_Sydney: Aldershot-Brookfield-Hong, 1987.

VÍT J. Britské listy. *Tvorba HDP*. 2005. [cit. 2010-04-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/art/25997.html>>.

VOLAUFOVÁ, L. *Hospodářství a životní prostředí v České republice po roce 1989*. 1. vydání. CENIA, česká informační agentura životního prostředí, 2008. 370 s. ISBN 978-80-85087-67-3.

VYSUŠIL, J. *Plánování není přežitek*. Praha: Profess, 2003. 79s. ISBN 80-85235-18.

WELFORD, R., GOULDSON, A. *Environmentální řízení a strategie podnikání*. 1. vydání. Praha: České ekologické manažerské centrum, 1997. 242 s. ISBN 80-85990-07-5 .

WOKOUN, R. *Strukturální fondy a obce I* . 1. vydání. Praha, 2006. 146 s.
ISBN 80-7357-138-2

WOKOUN, R. *Česká regionální politika v období vstupu do EU*. VŠE, Praha, 2003.
ISBN 80-245-0517-7

Seznam tabulek a grafů

Seznam tabulek

Tabulka 1: Pořadí prioritních os OPŽP podle procentuálního rozdělení finanční podpory pro OPŽP od největšího podílu po nejmenší	42
Tabulka 2: Schválené dotace 7. výzvy OPŽP podle oblastí podpor.....	45
Tabulka 3: Počty čistíren odpadních vod v ČR podle NUTS II	53
Tabulka 4: Odtok z ČOV - vyčištěná voda.....	56
Tabulka 5: Struktura financování projektu ČOV ve Strání	57
Tabulka 6: Jakou další prioritní osu z Operačního programu Životní prostředí byste doporučil/a pro obec Strání?.....	65
Tabulka 7: Srovnání výsledků provedených šetření.....	74

Seznam grafů

Graf 1: Podíl investic na ochranu životního prostředí na celkových hrubých investicích.....	24
Graf 2: Podíl investic na ochranu životního prostředí na HDP	25
Graf 3: Neschválené a schválené projekty podané v rámci OPŽP k 7. 1. 2010	37
Graf 4: Podíl jednotlivých prioritních os v OPŽP	41
Graf 5: Podíl jednotlivých oblastí podpor v prioritní ose I.....	43
Graf 6: Schválené projekty dle skupin příjemců podpory k 20. 1. 2010	44
Graf 7: Vývoj celkového počtu ČOV v letech 2005 - 2008:	54
Graf 8: Finanční zdroje – podíl dotací na celkových výdajích projektu.....	57
Graf 9: Víte o tom, že rekonstrukce čistírny odpadních vod (ČOV) v obci Strání je podporována ze strukturálních fondů EU?	61
Graf 10: Myslíte, že by bez finanční podpory strukturálních fondů EU byla provedena rekonstrukce ČOV v obci Strání již takto brzy?.....	61
Graf 11: Považujete rekonstruovanou ČOV v obci Strání jako přínos pro životní prostředí a krajinu okolo Vás?.....	62
Graf 12: Pokud by se nerealizoval projekt čistírny odpadních vod ze strukturálních fondů EU, byli byste ochotni na rekonstrukci ČOV přispět z vlastních zdrojů jako obyvatelé obce (částka přepočtená na obyvatele činí 16.488 Kč)?.....	63
Graf 13: Víte, kolik přibližně činila podpora ze strukturálních fondů EU na rekonstrukci ČOV v obci Strání?.....	63

Graf 14: Preferujete ochranu životního prostředí před finančními zájmy (v opačném případě i za cenu znečištěné vody vypouštěné do potoka)?.....	64
Graf 15: Jakou další prioritní osu z Operačního programu Životní prostředí byste doporučil/a pro obec Strání?.....	65
Graf 16: Z jakého důvodu obec Bánov dle Vašeho názoru nemá dosud čistírnu odpadních vod (ČOV)?.....	68
Graf 17: Myslíte, že bez finanční podpory strukturálních fondů EU by se výstavba ČOV v obci Bánov realizovala?	69
Graf 18: Považujete výstavbu ČOV v obci Bánov jako přínos pro životní prostředí a krajinu okolo Vás?.....	69
Graf 19: Pokud by se nerealizoval projekt čistírny odpadních vod ze strukturálních fondů EU, byli byste ochotni na výstavbu ČOV přispět z vlastních zdrojů jako obyvatelé obce (částka přepočtená na obyvatele odhadem cca 10-20 tis. Kč)?.....	70
Graf 20: Víte, kolik přibližně činí v % podpora ze strukturálních fondů EU na výstavbu ČOV?	71
Graf 21: Preferujete ochranu životního prostředí před finančními zájmy (v opačném případě i za cenu znečištěné vody vypouštěné do potoka)?.....	71
Graf 22: Jakou další prioritní osu z Operačního programu Životní prostředí byste doporučil/a pro obec Bánov?	72

Použité zkratky

SF EU	strukturální fondy Evropské unie
ČOV	čistírna odpadních vod
OPŽP	Operační program Životní prostředí
EO	ekvivalentní obyvatel
EU	Evropská unie
HDP	hrubý domácí produkt
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
ESF	Evropský sociální fond
FS	Fond soudržnosti
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OP	operační program
EHS	Evropské hospodářské společenství
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MŽP	Ministerstvo životního prostředí ČR
NOK	Národní orgán pro koordinaci
NOP	Národní rozvojový plán
NSRR	Národní strategický referenční rámec
ŘKV	Řídící a koordinační výbor
SOZS	Strategické obecné zásady Společenství
HSS	evropská politika hospodářské a sociální soudržnosti
EK	Evropská komise
ČSÚ	Český statistický úřad

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník pro obec Strání

Příloha 2: Dotazník pro obec Bánov

Příloha 3: Shrnutí výsledků dotazníkového šetření v obci Strání a Bánov

Přílohy

Příloha 1: Dotazník pro obyvatele obce Strání

1. Jsem obyvatelem obce Strání

Ano

Ne

2. Identifikace respondenta – jsem:

Muž

Žena

3. Víte o tom, že rekonstrukce ČOV v obci Strání je podporována ze strukturálních fondů EU?

Ano

Ne

4. Myslíte si, že by bez finanční podpory strukturálních fondů byla provedena rekonstrukce ČOV v obci Strání již takto brzy?

Ano

Ne

Nevím

5. Považujete zrekonstruovanou ČOV v obci Strání jako přínos pro životní prostředí a krajinu okolo Vás?

Ano

Ne

Nevím

6. Pokud by se nerealizoval projekt ČOV ze SF EU, byli byste ochotni na rekonstrukci ČOV přispět z vlastních zdrojů jako obyvatele obce (částka přepočtená na obyvatele činí 16.488 Kč)?

Ano

Ne

Nevím

7. Víte, kolik přibližně činila podpora ze SF EU na rekonstrukci ČOV v obci Strání?

10 milionů Kč

20 milionů Kč

30 milionů Kč

50 milionů Kč

8. Preferujete ochranu životního prostředí před finančními zájmy (v opačném případě i za cenu znečištěné vody vypouštěné do potoka)?

Ano

Ne

Nevím

9. Jakou další prioritní osu z Operačního programu Životního prostředí by jste doporučil/a pro obec Strání?

Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí (pořízení nízkoemisních zdrojů)

Udržitelné využívání zdrojů energie (instalace fototerických a fotovoltaických systémů)

Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží (sběrné dvory, odstranění nepovolených skládek)

Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik (revence a výzkum v oblasti znečišťujících látek)

Zlepšování stavu přírody a krajiny (zastavení poklesu biodiverzity, revitalizace sídelní zeleně)

Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu (informační centra na ochranu životního prostředí)

Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní (protipovodňová opatření)

Nevím

Žádnou

Příloha 2: Dotazník pro obyvatele obce Bánov

1. Jsem obyvatelem obce Bánov:

ano

ne

2. Identifikace respondenta - jsem:

muž

žena

3. Víte o tom, že se v obci Bánov plánuje výstavba čistírny odpadních vod (ČOV)?

ano

ne

4. Z jakého důvodu obec Bánov dle Vašeho názoru nemá dosud čistírnu odpadních vod (ČOV)?

čistírna odpadních vod nebyla potřeba

ČOV byla zapotřebí, ale byly prioritnější projekty k zafinancování

ČOV byla zapotřebí, ale nebyly na ní finance

5. Myslíte, že bez finanční podpory strukturálních fondů EU by se výstavba ČOV v obci Bánov realizovala?

ano

ne

nevím

6. Považujete výstavbu ČOV v obci Bánov jako přínos pro životní prostředí a krajinu okolo Vás?

ano

nevím

ne

7. Pokud by se nerealizoval projekt čistírny odpadních vod ze strukturálních fondů EU, byli byste ochotni na výstavbu ČOV přispět z vlastních zdrojů jako obyvatele obce (částka přepočtená na obyvatele odhadem cca 10-20 tis. Kč)?

ano

ne

nevím

8. Víte, kolik přibližně činí v % podpora ze strukturálních fondů EU na výstavbu ČOV?

15%

25%

50%

75%

85%

9. Preferujete ochranu životního prostředí před finančními zájmy (v opačném případě i za cenu znečištěné vody vypouštěné do potoka)?

ano

ne

nevím

10. Jakou další prioritní osu z Operačního programu Životního prostředí byste doporučil/a pro obec Bánov?

Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží (sběrné dvory, odstranění nepovolených skládek)

Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní (protipovodňová opatření)

Zlepšování stavu přírody a krajiny (zastavení poklesu biodiverzity, revitalizace sídelní zeleně)

Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu (informační centra na ochranu životního prostředí)

Udržitelné využívání zdrojů energie (instalace fototerických a fotovoltaických systémů)

Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí (pořízení nízkoemisních zdrojů)

Nevím

Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik (revence a výzkum v oblasti znečišťujících látek)

Žádnou

Příloha 3: Shrnutí výsledků dotazníkového šetření v obci Strání a Bánov

OTÁZKY / ODPOVĚDI	počet resp.	podíl v %	OTÁZKY / ODPOVĚDI	počet resp.	podíl v %
Jsem obyvatel obce Strání:	218	100,0%	Jsem obyvatel obce Bánov:	115	100,0%
ano	208	95,2%	ano	110	95,5%
ne	10	4,8%	ne	5	4,5%
Identifikace respondenta - jsem:	208	100,0%	Identifikace respondenta - jsem:	110	100,0%
muž	118	56,7%	muž	75	68,2%
žena	90	43,3%	žena	35	31,8%
Víte o tom, že rekonstrukce čistírny odpadních vod (ČOV) v obci Strání je podporována ze strukturálních fondů EU?	208	100,0%	Víte o tom, že se v obci Bánov plánuje výstavba čistírny odpadních vod (ČOV)?	110	100,0%
ano	116	55,8%	ano	110	100,0%
ne	92	44,2%	ne	0	0,0%
Myslíte, že by bez finanční podpory strukturálních fondů EU byla provedena rekonstrukce ČOV v obci Strání již takto brzy?	208	100,0%	Myslíte, že bez finanční podpory strukturálních fondů EU by se výstavba ČOV v obci Bánov realizovala?	110	100,0%
ne	150	72,1%	ne	75	68,2%
nevím	46	22,1%	nevím	25	22,7%
ano	12	5,8%	ano	10	9,1%
Považujete rekonstruovanou ČOV v obci Strání jako přínos pro životní prostředí a krajinu okolo Vás?	208	100,0%	Považujete výstavbu ČOV v obci Bánov jako přínos pro životní prostředí a krajinu okolo Vás?	110	100,0%
ano	194	93,3%	ano	105	95,5%
nevím	10	4,8%	ne	5	4,5%
ne	4	1,9%			0,0%
Pokud by se nerealizoval projekt čistírny odpadních vod ze strukturálních fondů EU, byli byste ochotni na rekonstrukci ČOV přispět z vlastních zdrojů jako obyvatelé obce (částka přepočtená na obyvatele činí 16.488 Kč)?	208	100,0%	Pokud by se nerealizoval projekt čistírny odpadních vod ze strukturálních fondů EU, byli byste ochotni na výstavbu ČOV přispět z vlastních zdrojů jako obyvatelé obce (částka přepočtená na obyvatele odhadem cca 10-20 tis. Kč)?	110	100,0%
ne	158	76,0%	ne	80	72,7%
nevím	38	18,3%	nevím	20	18,2%
ano	12	5,8%	ano	10	9,1%
Víte, kolik přibližně činila podpora ze strukturálních fondů EU na rekonstrukci ČOV v obci Strání?	208	100,0%	Víte, kolik přibližně činí v % podpora ze strukturálních fondů EU na výstavbu ČOV?	110	100,0%
20 mil. Kč	80	38,5%	75%	55	50,0%
10 mil. Kč	54	26,0%	85%	25	22,7%
30 mil. Kč	26	12,5%	50%	15	13,6%
40 mil. Kč	26	12,5%	25%	10	9,1%
50 mil. Kč	22	10,6%	15%	5	4,5%
Preferujete ochranu životního prostředí před finančními zájmy (v opačném případě i za cenu znečištěné vody vypouštěné do potoka)?	208	100,0%	Preferujete ochranu životního prostředí před finančními zájmy (v opačném případě i za cenu znečištěné vody vypouštěné do potoka)?	110	100,0%
ano	136	65,4%	ano	70	63,6%
nevím	42	20,2%	nevím	20	18,2%
ne	30	14,4%	ne	20	18,2%
Jakou další prioritní osu z Operačního programu Životního prostředí byste doporučil/a pro obec Strání?	208	100,0%	Jakou další prioritní osu z Operačního programu Životního prostředí byste doporučil/a pro obec Bánov?	110	100,0%
Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží (sběrné dvory, odstranění nepovolených skládek)	48	23,1%	Zlepšování stavu přírody a krajiny (zastavení poklesu biodiverzity, revitalizace sídelní zeleně)	40	36,4%
Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní (protipovodňová opatření)	32	15,4%	Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží (sběrné dvory, odstranění nepovolených skládek)	35	31,8%
Zlepšování stavu přírody a krajiny (zastavení poklesu biodiverzity, revitalizace sídelní zeleně)	30	14,4%	Udržitelné využívání zdrojů energie (instalace fototermtických a fotovoltaických systémů)	15	13,6%
Udržitelné využívání zdrojů energie (instalace fototermtických a fotovoltaických systémů)	24	11,5%	Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní (protipovodňová opatření)	10	9,1%

Rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu (informační centra na ochranu životního prostředí)	22	10,6%
Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí (pořízení nízkoemisních zdrojů)	16	7,7%
Nevím	14	6,7%
Žádnou	12	5,8%
Omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik (revence a výzkum v oblasti znečišťujících látek)	10	4,8%

Žádnou	5	4,5%
Zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí (pořízení nízkoemisních zdrojů)	5	4,5%
Z jakého důvodu obec Bánov dle Vašeho názoru nemá dosud čistírnu odpadních vod (ČOV)?	110	100,0%
ČOV byla zapotřebí, ale nebyly na ní finance	60	54,5%
čistírna odpadních vod nebyla potřeba	25	22,7%
ČOV byla zapotřebí, ale byly prioritnější projekty k zařinancování	25	22,7%

Zdroj: Dotazníkové šetření (2010)